

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

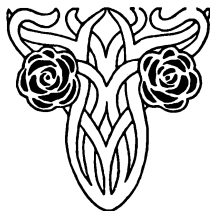
Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

LIVS- ERINDRINGER

EN JÆVN KVINDES
OPLEVELSER GENNEM 70 AAR

ODENSE
ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE
1916

Den form for roman, som hentes fra livets store 'bog, er ikke den mindst værdifulde. Kan jævne folks beretning mangle noget i form og stil, så står fortællingen til gengæld på oplevelsernes lødige baggrund.

Efter at have læst min gamle ven og frænde Anne Christensens livserindringer, var jeg fuldt klar over, at her var noget, som kunde være læseværdigt for andre end den næreste slægt. — Jeg har derfor hjulpet hende med at få denne lille bog ud, i håb om at den må finde sig gode venner.

Det har været mit mål ved gennemgang af manuskriptet at forandre så lidt som muligt; kun der, hvor det var nødvendigt for at forstå, hvad der mentes, har jeg grebet ind; det kan jo hænde, selv for folk over 70, at tanken løber så rask, at pennen ikke vil følge; ikke mindst gælder det den, for hvis indre øje billederne fra et broget liv glider rask frem i skiftende følge.

I de fleste tilfælde har jeg også undladt at forandre de amerikanske ord og vendinger, der lejlighedsvis kommer frem; jeg synes de virker levende.

Leila Bredsdorff Larsen.

Jeg er født i Ryslinge Sogn den 17. August 1841; min Fader var Husmand og hed Mads Christensen, min Moder hed Johanne Jørgensdatter. Vi var ialt 13 Søskende, hvoraf de 10 Sønner og 3 Døtre.

Mine Forældre var begge flittige og arbejdsomme, hvad der siger sig selv, naar de i et lille Fæstehus opdrog en saa stor Børneflokk. Men selvfølgelig blev vi ogsaa tidlig vant til at arbejde med, baade hjemme og ude. Moder havde en Slægtning i Lørup, hvor vi næsten alle gik om Sommeren, eftersom vi voksede til, og lugede og samlede Kartofler og plukkede Bær til Syltning. I min Fritid om Vinteren vandt jeg Garn til Hvergarn og ligeledes til Lærred (som jo dengang blev lavet hjemme), og strikkede en Masse Strømper til mine ældste Brødre.

Kun 8 $\frac{1}{2}$ Aar gammel mistede jeg min kære Moder, hvad der gjorde et dybt Indtryk paa mig. Vi var da 3 ukonfirmerede Søskende, og da jeg var for lille til at passe Huset og Madlavning, giftede min Fader sig et Aar efter med en ældre Pige, som dog kun var lidet vant til indvendigt Arbejde. Det blev ogsaa et trist Hjem efter det; hun havde intet Hjerter eller Følelse for Børn, og ikke mindste Forstaaelse af at omgaa os.

Al Hygge forsvandt af vort lille Hjem, og vi savnede alle saa dybt vor kære, gode Moder. Og det saa vi ogsaa gjaldt Fader, som tit tog mig og min yngste Søster paa sit Skød i

Mørkningen og sagde: Vi savner Moder! — Det varede kun to Aar, saa døde ogsaa Fader. Moder døde den 7. Maj 1849; da var der 4 af mine ældste Brødre i Krig: Hans og Kristen og Jørgen og Anders, og det var saa svært for Moder, der var i Overgangs-Alderen, at bære alle de Kvaler, som Krigen førte med sig. — Broder Kristen var med ved Fredericia-Slaget, hvormed vi synger: „I Natten klam og kold, bag Fredericia Vold, forventningsfuld og taus staar Dannehæren bold“.

Ja der var mange Sange, der blev til i de Dage, og jeg mindes, hvor vi sang dem med Liv og Lyst, men ogsaa med Sorg paa Hjertebunden over alt, hvad det havde kostet.

Da mine Brødre kom hjem fra Krigen, var Moder borte, og det var haardt for dem. Broder Kristen, der vel var den mest begavede, skrev flere smaa Digte, deriblandt et lille Vers, som blev sat paa et Trækors paa Moders Grav. Det lyder saaledes:

En Afskedshilsen brat vi hørte
 I fremmed Land fra Moder kær,
 Og dybt det Sønners Hjerterørte,
 Vi ses nu ikke mere her.
 Fra Øjet Smertens Taare rinder,
 Og Hjertet bløder vel derved,
 Thi skilt fra dig et Savn vi finder
 Af din den ømme Kærlighed.

Men engang vi med Glæde mødes
 For Frelseren, hvor du nu staar,
 Paa Livets store Morgenrøde
 Vi frelste frem af Graven staar.

Vilhelm Birkedal kom til Ryslinge kort før Moder døde og han var baade Fader og os Børn en god Ven og Trøster. Hans milde, sjælfulte Aasyn bragte Fred og Glæde, og naar vi hørte hans varme Ord, saa følte vi os ikke saa ene. Min

Moder var den første Kvinde i Sognet, som han talte med, har han selv sagt engang.

Jeg husker saa tydelig en Dag, vi var paa Kirkegaarden at pynte Grave (3 af Brødrene døde som smaa). Da kom Vilhelm Birkedal hen til os i Slobrok og med lang Pibe og talte med Moder. Han kom flittig og saa til hende paa Sygelejet.

Mine Forældre var gode kristelige Folk. Stundom havde vi Møder i vort Hjem, og jeg mindes, hvor dejligt det lød, naar de sluttede med Salmen: Saa vil vi nu sige hverandre Farvel.

Den ældste af dem, som var hjemme, maatte altid bede en Bøn, før vi spiste. Og om Aftenen, naar den lille Lampe var tændt, og vi alle sad rundt om den, hver med sit Arbejde, maatte ogsaa den ældste af os læse højt i gode Bøger, som vi laante i Skolens Bibliothek. Og naar vi saa skulde til Sengs, sluttede vi Dagen med et af Kingos „Aftensuk“ Det er jo gode Minder at tage med fra sit Barndomshjem.

Fader holdt meget af at synge og havde en god Stemme; han sang mange gamle Kæmpeviser, deriblandt „Agnete og Havmanden“, og saa var vi jublende glade, naar vi fik ham til at synge. Jeg husker ogsaa, han havde et lille Skab, hvori han opbevarede en Klarinet, som han til enkelte Tider tog frem, naar han var i godt Humør, og blæste for os; saa slog han Armen om Livet paa Moder og svingede hende rundt paa Gulvet til stor Fryd for vi Børn.

Men jeg erindrer ogsaa, at Kampen for det daglige Brød tit var haard. Det var et Aar, har Fader fortalt, da alt var saa dyrt, at en Tønde Rug kostede 14 Rigsdaler, da kneb det. Fader sagde: Ja, Børn, Øl og Brød skal I faa, saa længe som jeg kan, det øvrige maa vi tage som det kan blive.

Naa, det gik jo, og vi kom ud at tjene for vort Brød selv. Jeg var kun 9 Aar, da jeg om Sommeren efter Moders Død kom til at passe et lille Plejebarn. Jeg havde det baade Dag og Nat, og det var tit det holdt mig vaagen hele Natten, da det var et meget uroligt lille Væsen, og jeg stod da op og gik frem og tilbage med det paa Gulvet for at dysse det i Ro. Husmoderen var svag og led af nervøs Hovedpine; hun havde taget den lille Pige med det for Øje at jeg skulde hjælpe hende, og jeg vilde hellere end gerne, da jeg altid har elsket Børn, men det blev lige godt haardt for mig, og der randt mange Taarer omkap med Barnets. Jeg syntes, vi var begge saa forladte og hjælpeløse.

Sommeren gik og Vinteren kom, hvor jeg saa atter var hjemme, men der var ingen Moder. Det var koldt og trist, og da Fader saa ogsaa døde 2 Aar efter, fik vi tilmed Stedfader efter ganske kort Tids Forløb.

Ak ja, Savnet af de to gode Forældre var haardt. Ikke et kærligt Ord, daarlig tillavet Mad, tidlig op om Morgenen. Min Stedfader var just ikke af de venlige Mennesker; han brugte temmelig brutale Ord til Tider, og det saarede mig dybt. Naar han kaldte paa mig om Morgenen, var det med Ord, som jeg skammer mig ved at nævne.

Kl. 5 om Morgenen om Vinteren skulde jeg med ham ud langt bort i en Skov bag Ryslinge, som kaldes Ruerne. Det var en lang Vej at gaa, da mine Forældre boede ved Aaen mellem Lørup og Ryslinge i et Hus, som tilhørte Lars August. Altsaa der i den store Skov stod jeg Dagen lang, til Mørket atter drev os hjem, og savede Langsav selvanden med min Stedfader Jørgen Pedersen. Dygtig forfrosne kom vi hjem og fik lidt Vandgrød og tyndt Øl, og saa ud i et lille, trist Rum, hvor der var opslaaet et Par Brædder, der naaede fra den ene Side paa Rummet til den anden, med en Fjællestol ved Siden, hvor vi lige kunde staa og klæde

os af. Vi havde Selskab af Rotter, som jo ikke var rare Gæster, og tit laa vi og var saa bange for dem.

Et Lyspunkt kan jeg erindre var mig kært. Der var et lille firkantet Vindue med 4 smaa Ruder, som vendte ud imod den lille Skov, hvor nu Valgmenighedskirken er bygget. Der legede vi i Fritiden ved Skolen, og der sad de smaa Fugle og sang saa lifligt, naar Aftenrøden kastede de sidste Straaler paa Træernes Toppe, da syntes jeg at se et Glimt af en større Herlighed, som fyldte min Barnesjæl med Fred og Frimodighed.

Saa bad vi to Søstre, Line og jeg, vor Aftenbøn og tænkte paa vor fromme Moder, som nu ikke var hos os mere, men jeg syntes vi maatte græde saa stille, at ikke Moder skulde høre det i sin Grav og det saa skulde forstyrre hendes Fred. Thi det har jeg altid tænkt, at den, som er gaaet bort i Fred, er lykkelig, og vi maa ikke ønske dem tilbage til dette Liv igen, som er saa fuldt af Synd og Smerte, trods alle de lykkelige og velsignede Stunder, som vi, takket være Gud, ogsaa kan opleve iblandt, naar Gud lader sin Naades Sol skinne for os. Var der ingen saadanne lyse Stunder, syntes jeg ikke det var til at udholde at bære alle de Byrder, som Livet giver fra Vuggen til Graven. Vidunderligt, at trods det, der piner og knuger saa tit, er Haabet altid nær, og Skyggerne spredes og Solen smiler atter med en varm Straale paa den forpinte Sjæl. Det lille Vers er saa tit kommet til mig:

Milde Jesu at jeg maa
 Derved altid Vejen finde,
 Som jeg bør at vandre paa.
 Vær min Formand at jeg ej
 Kommer paa den brede Vej,
 Aldrig fra dit Fodspor vige
 Til jeg naar dit Himmerige.

Jeg blev konfirmeret, da jeg var fyldt de 14 Aar, og min første Plads var i Volstrup hos Gaardmand A. Pedersen. Jeg skulde være „lille Pige“, som det hedder. Jeg maatte tidlig op om Morgenen og holde rent efter en Snes Køer og trille det langt ud over en stor Mødding. Det kunde jeg ikke magte, mine Kræfter var kun smaa, men jeg sparede ikke at sætte al Kraft ind. Jeg maatte skubbe til den store Hjulbør mange Gange, før jeg fik den over alle de Forhindringer, den mødte, og jeg naaede Maalet.

Naa, saa derfra ind at koge Øllebrød og gøre Værelserne i Stand. Det gik altsammen, men saa fik jeg en slem Blodmangel (Blegsot) og kunde ikke spise. Jeg var kun lille og klejn, nu blev det værre; naar jeg lugtede Øllebrød og Flæsk, maatte jeg kaste op. Aa, jeg var saa syg og træt, og dog gjorde jeg hver Dag mit Arbejde, men skal ikke nægte, at jeg tit tænkte: „Gid jeg var død!“ — Der var ingen Deltagelse, intet oplivende Ord. Moder kunde jeg ikke gaa til; hun var borte. Men da kom jeg de Ord i Hu: Han er de Faderløses Fader. Og jeg bad til ham, som ser i Løndom, og han hørte mig, og jeg fik atter Kræfter til at bære mine Byrder.

Fra Volstrup kom jeg saa efter 1 $\frac{1}{2}$ Aars Forløb atter tilbage til Ryslinge Sogn hos Gaardejer Hans Christian Poulsen, Lørup Hede, hvor jeg blev i 6 Aar. Det var gode og venlige Mennesker og Bedstefader og Bestemoder til en Flok rare Børn, som jeg siden, ja den Dag i Dag, har megen Glæde af, nu da Forældrene forlængst er døde.

Efter at have opholdt mig i 6 Aar i Ryslinge Sogn fik jeg Lyst til at tage en Tur til Sønderjylland, hvor jeg fik Plads hos Møller Fausbøl, Branderup Mølle. Jeg rejste sammen med Morten Eskesens første Hustrus Søster Maren, og det var den November, som vor kære Konge Frederik den 7de døde den 15de, til stor Sorg for os begge. Min Led-

sagerske syntes ikke, at hun kunde holde ud at leve der, naar Krigen kom der med alle sine Plager og vi ikke mere kunde modtage Breve fra Slægt og Venner.

Før jeg gaar videre, maa jeg dog indskyde noget. Jeg havde i de Aar, jeg var paa Lørup Hede, sluttet inderligt Venskab med et ungt Menneske, hvis Navn var Peder Pedersen, og han var tillige en god Ven og Kammerat af min senere Mand Peder Christensen. De blev begge enige om at gaa til Session sammen før den fastsatte Tid og blev saaledes begge antaget til 19de Bataillon eller rettere 19de Infanteriregiment i Nyborg.

Men her blev Peder Pedersen ramt af Døden den 19de November. Efter at have været ude til Øvelser en Dag i Regnvejr, kom han hjem om Aftenen, træt og med Hovedpine. De havde hængt deres Tøj at tørre paa Kakkellovnen, hvor Spjeldet maa være faldet for, og han tilligemed en Kammerat laa døde, da Pigen om Morgenens kom for at kalde.

Kronprins Frederik (Frederik den 8de) var Soldat sammen med dem, og han lod de to Forulykkede pænt begrave med militær Honnør. Jeg glemmer aldrig, hvor dybt et Indtryk det gjorde, da de skød ud over Graven, — det var som om jeg selv sank helt sammen. Men der var jo deltagende Venner, som trøstede og hjalp mig at bære Sorgen.

Den Mand, som bragte mig Dødsbudskabet, var hans Kammerat Peder Christensen. Jeg var den Gang kun 17 Aar og han 19, og vi kom til at skifte Ord og Tanker og skrev sammen. Fra min Side var der ikke Spor af Elskov, jeg syntes aldrig mer at kunne elske som før. Men Peder Christensen havde Tanker, som for mig var ny og kunde fængsle, saa vi voksede stedse mere og mere sammen, naturligt og umærkeligt.

Saaledes var det, da Krigen udbrød, og vi skrev Breve til hinanden fra Dannevirke og Husum. Jeg husker en Dag,

jeg fik et Brev, som var skrevet med Blyant og næsten ulæseligt:

„Blot et Par Ord i Hast: Vi skal rykke frem imod Fjenden. Og Gud ved, hvordan. Farvel kære!“

Ja, det var alvorlige Tider. Jeg havde mine 3 yngste Brødre med, og Rygter om Slag gik der Ny af hver Dag!

Jeg var altsaa i Sønderjylland, og vi kunde vente Fjenden naar det skulde være. Saa var det en Nat, jeg drømte en underlig Drøm: Det var som jeg saa Skuepladsen for Krigen, jeg saa Blod og Masser af saarede Mennesker og mange underlige Ting. Jeg havde grædt i Søvn, saa min Hovedpude var vaad. Jeg laa i et Værelse bag Møllereus og Fruens, saa jeg skulde der igennem. Men jeg maatte op, i Sengen kunde jeg ikke være. Jeg listede mig saa stille ind, men de hørte mig og sagde: Hvor vil du dog hen? Det er ikke Tid at staa op endnu. — Ja, jeg ved det ikke, svarede jeg, men jeg kan ikke være i Sengen. — Jeg gik ud i Køkkenet og vilde lave Kaffe til Møllersvendene, som malede den Nat, og som saa skulde have Kaffe. Et Øjeblik efter kom den ene Møllersvend og sagde: „Nu er Danskerne gaaet fra Dannevirke“. — Det Ord isnede mig fra Hoved til Fod. Jeg gik straks til Sovekammeret, hvor Fausbøl og Fruen laa, og fortalte det. „Hvad siger du da, god' Pige“, udbød de begge og fo'r ud af Sengen, som om der var Ildløs. Snart var Mølleren paa en Hest og red mod Aabenraa, men naaede ikke længer end til Kløver Es Kro, hvor han allerede mødte Folk, som var tilsagt til at køre i Ægt og nu var paa Tilbagetog. Og de fortalte, at Hæren var alt paa Retræte.

De stakkels Soldater, som stod parat til med Ild og Mod at møde Fjenden, maatte luske saa stille tilbage. Hvilken Følelse! Jeg havde en Broder, som aldrig forvandt det Nlederlag. —

Jeg blev det Aar, jeg havde lovet, hos de brave Sønderjyder og har tit været glad for, at jeg lærte dem at kende, men da de nu var i Fjendevold, saa syntes jeg ikke, jeg havde Lyst til at være der længer, men længtes hjem til mit kære Fyn igen.

En Dag modtog jeg et Brev fra Fru Brandt, Ollerup Præstegaard, om jeg vilde rejse over og være hendes Kokkepige. Jeg tænkte: Mon jeg tør det?

Jeg skrev saa: Ja, hvis Fruen selv vil tage sig af mig og sætte mig ind i Arbejdet. Jeg vidste jo, at i en Præstegaard som den, med stor Familie og Gæstfrihed, krævedes der dygtige Kræfter. Der maatte jo være meget med Slagtning,

Bagning og Syltning, saa det var jo ikke saa let. Kort efter modtog jeg atter et Brev, at hun gerne vilde hjælpe mig, blot jeg var villig og flink, og jeg lovede saa at komme om November.

Det var lige efter Krigens Slutning. Jeg rejste over Aabenraa og Flensborg og Sønderborg og kom i Følge med nogle danske Soldater, som havde været taget til Fange. De fortalte en Del interessante Historier.

Jeg saa Sønderborg Slot, hvor Vinduerne var sønder-slaede, og Minderne om Krigens Rædsler trængte sig ind paa mig.

Tankerne gik tilbage til det Sted, jeg nu havde forladt, og hvor jeg i et Aar havde oplevet saa meget. Sønderjyderne havde en Forening, som hed Dansk Folkesamfund, hvor de holdt Møder skiftevis hos Bonde Refslund og Bonde Martesen, Fausbøls og flere. Der havde jeg været med flere Gange. Vi havde det hyggeligt. Der blev læst højt af vore bedste Digtere og sunget gode danske Folkesange, medens vi Kvinder sad med vort Haandarbejde. Nu var alt det forbi. Jeg kom til at tænke paa de Ord, Mølleren sagde til mig, da jeg spurgte, om jeg maatte rejse tilbage til Fyn, da Krigen var udbrudt. De lød saaledes: „Nej, lille Anne, det maa du ikke; vi har ikke en dansk Sjæl at undvære!“ De Ord fandt Genklang i min Sjæl, og jeg sagde: Ja, er det derfor, saa bliver jeg. Og nu var Aaret altsaa omme og jeg kunde flytte bort fra det tyske Herredømme til mit kære Fyn igen, men de, som havde Hus og Hjem, var bundet.

Saaledes krydsede mine Tanker under den dejlige Sejltur, og Hjertet var saa blødt og bevæget. De Følelser, der gik gennem mig, da vi kom til Svendborg Sund, hvor Flag ved Flag vajede, lader sig ikke her nedskrive. Det kære Dannebrog, som vi aldrig maatte udfolde i Sønderjylland.

Omsider naaede jeg Ollerup Præstegaard, som ligger saa smukt. Naar vi kommer over Bakken fra Hvidkildevejen, veksler det med Skov og Sø, en dejlig Natur.

Jeg blev venlig modtaget og fandt mig snart tilrette, skønt her var meget forskelligt fra det Sted, hvorfra jeg var kommet.

Vi fik snart travlt med Slagtning, og jeg erindrer den Dag i Dag, hvor proper Fru Brandt var med at behandle Kødets. Hun lærte mig at lave Rullepølser saa pæne og vel-smagende som kun faa jeg har smagt siden. I det hele taget

alt, hvad der skulde spises, blev behandlet med Omhu og Properhed.

Desværre var vort Samvær ikke saa langt, da Fruen døde af Apoplexi den 17de Januar efter min Ankomst den 1ste November. Det var et haardt Slag for os alle, at hun blev kaldt saa pludselig bort; det var saa tit for mig, som om hun maatte komme igen.

Vi havde den Dag slagtet flere Dyr og haft meget travlt. Saa mod Aften kom hun ned i Køkkenet og gav mig Ordre til Slagteren, som skulde komme og partere Dyrene. Hun var i godt Humør. Og saa en Timestid efter kom de kørende med hende, ramt af Apoplexi. Hun døde Kl. 12 om Natten efter at Lægen fra Svendborg var kommet, og der blev lagt Surdejg under hendes Fødder, men der var intet at gøre. Hele Familien var samlet ved Lejet; hun sov saa stille. En Gang vaagnede hun og sagde til Børnene: „Græd saa stille, Gud gør al Ting godt.“

Nu stod vi altsaa ene, og jeg maatte tage mig sammen. — Præsten kom ned til os og bad os være tro hver især i sin Gerning, thi han havde ikke Raad til at holde Husjomfru, da hans Sønner kostede ham saa meget. Nu gjaldt det altsaa for Alvor om at sætte sig ind i Enkelthederne.

Sammen med den ældste Datter, som den Gang var 18 Aar, styrede vi Husholdningen i 6 Aar. Da giftede Præsten sig med en Frøken Ejlskov. Jeg blev der 3 Aar endnu, altsaa i 9 Aar. Jeg var glad i mit Arbejde i Præstegaarden, hvor min Løn kun var 10 Rigsdaler halvaarlig, 1 Pd. Hør og 1 Pd. Uld. Alligevel samlede jeg dog lidt til mit Udstyr. Jeg var 22 Aar, da jeg kom, og fyldte 31, da jeg rejste. Det var jo et ikke saa kort Afsnit af mit Liv paa én Plads.

Jeg havde flere Udflugter i de Aar. Præstens ældste Datter, Frøken Marie, paatog sig at passe Køkken og Madlavning for mig 3 Maaneder i en Sommer, medens jeg var

paa Vesterskerninge Højskole med det første Hold Piger. Vi var 16 ialt. Jeg gik hjemme fra om Morgenens, kom hjem om Middagen og tog saa Del i hvad jeg kunde af Arbejdet. Mads Hansen laante mig Pengene, som jeg igen betalte af min lille Løn. De 16 Daler kunde jo ikke række saa langt som de 150 Kroner, der jo er almindelig Løn for en Pige med en saadan Plads nu.

1872 var jeg paa Askov Højskole, og det var en yndig Tid for mig. Jeg delte Værelse sammen med en Frøken Charlotte Becker fra Stenstrup. Vi havde det hyggeligt sammen. Hun er død for mange Aar siden. Jeg mindes hende i Kærlighed. Hun kunde udbryde: „Aa, Anne, du kan sagtens, du kan saa godt klare dig; det er saa svært for mig at staa ene. Jeg er altid saa vant til at have nogen til at hjælpe mig; om det saa er, naar jeg skal have et Par Støvler til Skomageren, saa falder det svært.“ Men hun var ellers en god og venlig Pige, saa det var mig kært at hjælpe hende. — Der var mange gode Piger paa Askov, og mange af dem mindes jeg endnu, naar jeg lader Tankerne løbe omkring.

Frøken Philipine Larsen, som havde været Lærerinde i Grundtvigs Hus, havde jeg flere Samtaler med, da det meget interesserede mig at vide, hvordan Grundtvigs Hus var til daglig. Og der var ikke andet end godt at høre fra det Sted.

Ja, det var en velsignet Tid. Ungdom og Friskhed og vore gode Lærere, som hver Dag gav os nyt at tænke paa. Schrøder med sit dybe, alvorlige Ansigt, og Nutzhorn ued de milde, talende Øjne, og hvor han sang med os med Liv og Sjæl. Jeg husker Grundlovsdagen i Skibelund Krat. Det skulde glæde mig, om jeg endnu en Gang kunde møde der til Fest.

Naar jeg saa kom hjem til min Gerning efter en saadan Udflugt, tog jeg fat med friske Kræfter, thi da havde jeg noget at tænke paa og glædes over.

Ungdommen i Præstegaarden var livlige og rare Mennesker. Der kom mange Gæster, og om Aftenen var der Musik og Sang. Kunde vi faa et Øjeblik tilovers, gik vi Piger i Haven og lyttede. Der var en stor, smuk Have, og Præsten holdt meget af Blomster, saa der var mange og dejlige Blomster.

En Dag kom Mads Hansen, Vesterskerne, over i Præstegaarden, kom ind i Borgestuen og spurgte, om Præsten var hjemme. „Ja“, sagde jeg, „det er han“. „Ja, det er dig, lille Anne, jeg vil tale med ham om“. „Det er det vel ikke“, svarede jeg; „hvad da?“ „Ja, ser du, jeg vil have dig til at spille Komædie. Jeg vil have dig til at hjælpe os ved en Dilettantforestilling“. „Nej, det kan jeg ikke, det er ganske umuligt“. „Nej, det ved jeg bedre end du; du skal bare sige Ja. Nu gaar jeg og taler med Pastor Brandt om det“. „Nej, det nytter ikke, jeg har hverken Tid eller Evner“. „Jo vist saa“. — Han gik ind til Præsten og kom saa igen og sagde: „Nu har du Præstens Tilladelse, og saa maa du endelig sige Ja“.

Jeg forstod ikke, hvordan det skulde gaa, men der hjalp ingen Indvendinger. Pastor Brandt havde lovet selv at indøve mig i Sangene ved Violinen. Jeg skulde altsaa give Elskovsrollerne i Mads Hansens Komædie. Det gik saa efter hans Ønske. Vi holdt Prøve i Vesterskerne Forsamlingshus, og jeg fik derved min dramatiske Sans vækket. Min Ven syntes daarligt om det, da han var bange for, at vi ikke havde de tilstrækkelige Evner.

Jeg havde paa den Tid flere Gange været med ham paa det kongelige Teater, og der var Synet blevet udvidet. Jeg husker, jeg saa engang Balletten „Brudéfærden i Hardanger“, og jeg var saa optaget af den længe efter.

Nu skulde jeg altsaa selv prøve at komme paa Brædderne; det vilde dog vist blive underligt, men jeg skal ikke nægte,

at jeg havde en vis Begejstring for det. Da jeg begyndte at gaa til Prøve og synge Sangene ved Violin eller Klaveret, saa var det med en vis Fryd. Mads Hansen havde skrevet flere smaa Komedier, som blev opført, og hvortil der var smukke Melodier.

Den første, jeg var med til, var: „Det naar sig nok!“ I den var en pæn, lille Sang, som han skrev, da jeg bad ham, om det maatte blive pæne Sange, ellers vilde jeg ikke synge dem. Jeg tror, jeg kan huske den endnu.

O, gid jeg var en Elverpige bold,
Jeg vilde trylle ham med Toner søde,
Dog nej! da var min Haand for klam og kold
Og i mit Bryst der var for dødt og øde.

O, gid jeg var en rig og mægtig Fe,
Det bedste gemt til ham da skulde blive.
Dog nej! det er kun Tant, jeg kan ej se
Han mangler noget, som jeg kunde give.

Men har jeg ikke Elverpigens Røst
Og ej den Gave som en Troldgudinde,
Saa har jeg dog et Hjerte i mit Bryst
Og jeg vil vorde ham en trofast Kvinde.

Den gjorde stor Lykke, og jeg syntes selv den lød kønt. Vi havde mange fornøjelige Timer sammen. Mads Hansen var selv Suflør og Instruktør, og Musikdirektør Pedersen og Peder R. Møller og hans Søster Maren og mange flere var med.

I et Stykke, der hedder „Sømands-Bruden“, havde jeg en Rolle, som morede mig, og jeg skal her tilføje den smukke, lille Sang, som jeg saa ofte senere har sunget, selv efter at jeg kom til Amerika, naar jeg gik langs med Stranden ved Rariton River og Bølgerne skulpede. Den lød saaledes:

Jeg er født ved det brusende Hav
 Og jeg elsker den sølvklare Vove,
 Som jeg elsker mit Fædrelands Skove
 Og den græsklædte Kampestens-Grav.
 Det har fostret min Længsel og Trang,
 Det har nynnet sit Kvad ved min Vugge
 ∴ Og min Elskovs begejstrede Sang. ∴

Jeg vil lytte til Bølgernes Klang,
 Naar de kommer med Bud fra det fjerne;
 Jeg vil bede hver dalende Stjerne
 Om at bringe ham Hilsen og Trøst.
 Jeg er født ved det brusende Hav,
 Jeg vil se paa de brusende Vande,
 Ved mit Fædrelands bugtede Strande
 ∴ Vil jeg leve og lægges i Grav. ∴

Jeg vil bo ved den skovklædte Bugt,
 Hvor den stolte, den knejsende Snekke
 Mon sin snehvide Vinge udstrække
 Til den dristige Trækfugleflugt.
 Den skal bære min Stolthed, min Lyst
 Langt, langt bort til de fremmede Lande
 Og tilbage til Dannemarks Strande —
 ∴ Til min elskedes trofaste Bryst. ∴

Ja, der er jo mange Sange, som vist maa findes i en Samling af Mads Hansens.

Aaret efter, jeg havde været paa Askov, kom jeg atter en indholdsrig og dejlig Tur til Norge. Min Kæreste betalte Rejsen derop for mig og en Veninde fra Askovtiden. „Jeg vil betale Rejsen“, havde han spøgende sagt, „men saa skal I besøge Bjørnson“.

Den 13de Maj 1873 tog vi ud fra Frederikshavn. Det var en kold og stormfuld Dag, og alt som vi kom ud, blev Søen mere og mere urolig, og vi belavede os paa at staa imod Søsnygen, som allerede havde holdt Indtog hos forskel-

lige Passagerer. Vi købte en Flaske Rødvin og fik lidt Smørrebrød for at vi kunde have noget at staa imod med; men det hjalp desværre ikke, det varede ikke længe, før vi var fuldstændig overmandede af den slemme Gæst. Vi var tre i vor lille Kahyt, og alle tre lige elendige. Ja, vi var saa daarlige, at vi var ganske sløve for alt, og jeg husker, at jeg tænkte, om nogen var kommen og havde sagt: „Nu synker Skibet“, saa vilde vi rolig sige: „Saa faar vi da Ende paa den Pine“. Men det er da ogsaa den eneste Gang, jeg har været rigtig for Alvor søsyg. Da vi naaede Christiania Fjord, krøb vi begge op paa Dækket og befandt os taaleligt.

Vi tog ind paa et Hotel og var stadig i den Tilstand, at alt under vore Fødder gik Bølegang. Vi fik lagt i Kakkellovnen, da det var meget koldt. Det var Birkeved, som knitrede og knagede saa hyggeligt i Kakkellovnen og livede os op paany. Da vi saa havde faaet en Kop varm The og kom til Ro og fik sovet, kom vi atter i Ligevægt og skulde nu til at lægge en Plan for vor Rejse. Jeg syntes, vi maatte op at hilse paa vor store norske Digter Bjørnstjerne Bjørnson.

Morten Eskesen havde givet mig sin nye Sangbog med og et Anbefalingsbrev, og jeg havde tillige flere Hilsener. Altsaa skulde vi nu ud i Byen og se at finde ham og tillige se at faa Oplysning om, hvornaar vi kunde rejse videre. Maalet var Sagatun Højskole.

Vi gik saa ud og kom til en Politibetjent, som jeg spurgte, om han vilde være saa god at sige os, hvor Digteren Bjørnstjerne Bjørnson boede. Han svarede straks: „Det ved jeg ikke!“ „Hvad?“ sagde jeg „ved De ikke, hvor Norges store Digter bor?“ „Aha, undskyld, vil De vente lidt, da skal jeg snart faa det at vide“. Han gik saa ind paa Politistationen, og lidt efter kom han og sagde: „Nu skal jeg vise Dem det“. Han fulgte os saa et Stykke paa Vej ud efter Fjorden saa langt, at vi kunde se en ny Villa. „Her“, sagde

han, „ser De det nye Hus; der maa han bo“. Vi takkede og gik saa der henimod — jeg maa sige noget langsomt, da jeg syntes at det var dristigt.

Det var en Mandag Morgen, det smaaregnede og Klokken var kun lidt over 9. Saa gaar der en lille Dreng i Haven og jeg siger: „Kan ikke du lille Gutten sige os, hvor Digteren Bjørnstjerne Bjørnson bor?“ „Bjørnson! Det er Far min!“ „Vil du da ikke være saa god at hilse og give ham denne Bog og sige, at vi er to danske Piger, som gerne vil hilse paa ham“. Jo, han løber ind, og straks efter kom en Pige og bad os gaa om til Frontdøren; den blev aabnet og vi blev vist ind i hans Arbejdsværelse, hvor man bad os sidde ned, saa vilde Digteren snart komme.

Det var et spændende Øjeblik. Jeg husker, hvor jeg tænkte: „Hvad skal vi dog sige, naar han kommer?“ Men min Ægstelse blev helt borte, da han lod sig se, den store, kraftige Mand med det interessante Ansigt; han kom venligt og hilste og bød os Velkommen. Vi sad i en grøn, lille Sofa; han tog en Stol, satte sig tværs over den lige foran os, og saa begyndte han at spørge, hvor vi var fra i Danmark. Saa snart han hørte, jeg var fra Ryslinge, sagde han: „Ja, er De et af Birkedals Sognebørn, saa er De vel opdraget. Vel opdraget“, gentog han, og saa var Samtalen i fuld Gang. Det var nemlig kort efter at Bjørnstjerne Bjørnson og Birkedal havde ført en Pennefejde om Danmark og Tyskland, og Bjørnstjerne Bjørnson var saa klar over, at vi ikke skulde føre Krig. Han sagde: „Det er ikke min Tanke ene, men det er en Guds Tanke; vi er i Slægt med Germanerne og er af én Stamme; vi skal ikke kriges med hinanden“.

Vi talte længe. Endelig siger han: „Har De Venner, De skal besøge her i Byen?“ hvortil vi svarede, at vi vilde til Sagatun. „Ja da! det er bra! Arvesen er min Ven, en bra Mand. Det samme sagde han om Birkedal. „Ja, nu

kommer min Hustru, saa skal vi have Kaffe og Frokost. Jeg har sovet længe, da jeg var sent ude i Aftes, og jeg drak saa megen Vin“.

Saa kom hans Hustru, en venlig Frue, og bød os til Bords, og Samtalen gik livligt ved Maaltidet. Senere spurgte Fru Bjørnson, om vi ikke vilde blive der, da det ikke var godt at gaa og spadsere paa Gaden i det graa Snuskevejr. Jeg gjorde min Undskyldning, at jeg syntes, det var for meget, og vi havde intet Haandarbejde med. „Aa“, siger hun, „De kan faa Haandarbejde hos mig. De kan vel sy?“ „Ja“, sagde jeg, „dersom ikke Fruen forlanger for meget“. „Nej da, her er en Fru Bäckström fra Sverrig, og hun skal ogsaa til Sagatun, men hun rejser ikke før i Morgen. Der gaar intet Skib op ad Mjøsen før. Hun vil ogsaa hjælpe til“.

Fru Bjørnson havde købt nyt Betræk til sine Stole, og Fru Bäckström klippede og Marie og jeg syede det paa.

Fru Bäckström var en prægtig Kvinde. Da hun hørte, vi var fra Danmark, tog hun mig varmt og kærligt i sin Favn og sagde: „Aa, saa er vi Søstre. Jeg har aldrig kunnet glemme, at Sverrig og Norge ikke hjalp Danmark i den slemme Krig 63—64“.

Vi blev jo snart kendt og følte os hjemme. Vi blev og spiste til Middag hos dem. — Da Bjørnson kom hjem, var Stolene betrukne og Fruen havde hængt Gardinerne op. Stuen var fin og hyggelig. Saa kaldte hun paa ham og sagde: „Kom nu og se“. Bjørnson kom og tog sin lille Frue om Livet og dansede rundt med hende, idet han sagde: „Jo, her er vakkert, Karoline min“. Vi morede os ved at se de to lykkelige og glade Mennesker. Han gik rundt i Stuen og sang: „I Skogen Smaagutten gik Dagen lang; der havde han hørt slig en underlig Sang“. — Senere spiste vi til Middag og fik Sagosuppe og Kalvesteg. Bjørnson udbragte vi to Pigers Skaal ved et Glas Rødvind, idet han bød os Vel-

kommen til Norge; saa vidt han vidste, saa var vi de to første danske Bønderpiger, som havde gæstet Norge, og særlig ham, og han kaldte os danske Kongedøtre. Det gik livligt og fornøjeligt. Efter endt Maaltid vilde Bjørnson hvile sig. Den lille Datter Bergliot gik og legede med en stor Dukke, som Moderen havde lavet hende af forskellige Klædningsstykker. Hun havde travlt med at faa den til at sove. Da udbrød Bjørnson: „Men hvad er det dog du har, Barnet mit? Nu vil jeg sove, og Gud trøste dig, hvis du vaagner mig!“ — —

Vi tog saa Afsked med Bjørnsons Hjem og Fru Bäckström og gik tilbage til Hotellet og fik Besked om, at næste Dags Formiddag gik Skibet Hellig Olav opad Mjösen til Sagatun.

Det var en behagelig Sejltur, og aldrig havde jeg set før, at Regnbuen stod lige over os, saa tæt, at vi var i selve de fine Farver og kunde ligesom fange dem. — Vi kom saa til Sagatun og blev ogsaa der venlig modtaget. Vi blev anvist et stort Værelse, som kaldes Lidskjalv, hvorfra vi havde en dejlig Udsigt over Sø og Fjeld. Her sov jeg for første Gang under Skindfellen; det huede mig ikke saa godt, men jeg blev dog fortrolig med det efter at have prøvet et Par Nætter.

Vi var begge glade ved at høre Arvesen holde Foredrag; det var saa frisk og hjertevarmt, saa det tog os fangen. Der hørte vi jo flere af vore gode Mænd, Jonas Lie og Ullmann, som med sin Kæreste var der. Senere kom Bjørnson ogsaa paa Besøg. Det var en rig og glædelig Tid for os begge. Vi tog ogsaa Tiden vel iagt for at faa saa meget Udbytte af den som muligt. Om Helligdagen foretog vi smaa Udflugter. Vi var en Tur i Lillehammer og besøgte en rar Familie, en Kari Skar. Der blev vi trakteret med Mælk og Kager; vi var nemlig meget trætte, da vi kom, da vi havde maattet gaa den meste Vej. Vi havde lejet en Skyds, som de kalder

det, en lille tohjulet Gig med en Hest for og Kusken bag paa. Vi to sad i Sædet, men Dyret blev helt stædigt. Karlen brugte alle Kunster for at faa den afsted, men det var uden Virkning; den fór afsted et Par Skridt, stod saa atter bomstille. Kusken skar sig en Pisk af Vidier og slog løs paa den. Saa stejlede den. „Nej“, sagde jeg, „det nytter ikke; vi maa gaa“. Saa gav vi Manden, hvad han forlangte for det lille Stykke, vi havde kørt, og saa vandrede vi afsted. Det var en Vej, som var hugget i Sten og Klipper, og Elve gled afsted paa den ene Side i Dalen, skønt og interessant, og vi havde Udsigt til de høje Fjeldtinder, hvor Sneen endnu laa og skinnede i Solen. Længere oppe mod Lillehammer var en stor Fos, som styrtede sig rivende med Sus afsted.

Jo, vi saa os godt om i Gudbrandsdalen, besøgte Kristoffer Bruun og flere. Tiden gik kun altfor hurtig. Vi var der 5 Uger. Det var som sagt min Ven, jeg havde at takke for vort Ophold der; han sendte mig Penge. En Dag, da disse kom og Arvesen fik at vide, at det var min Kæreste, som sendte dem, sagde han: „Hils ham kærligt fra mig; det er en rigtig Mand, som saaledes kan ofre for at hans Pige kan se sig om i Livet“. — Da vi tog Afsked, gav han mig sit Billede, hvorpaa han skrev: „Med inderligt Venskab til Anne Madsen og hendes Kæreste fra O. Arvesen“. Det Billede har jeg endnu, og det glæder mig hver Gang jeg ser det lyse, djærve Ansigt.

Der paa Sagatun lærte vi flere ny Sange; det var første Gang, jeg hørte denne: „Jeg har baaret Lærkens Vinge“, og „Ynglingen en Rose saa, Roselil paa Hede“, „Hu hej, kor er det dog friskt og let“ o. s. v. og mange andre.

Min Kæreste var det Foraar i Sverrig og havde et Arbejde ved Christiansstad. Han ønskede, at vi skulde rejse over Sverrig hjem og standse ved Lund og se Domkirken. Vi tog saa over Kongsvinger og Arvika, og han havde skrevet

mig de forskellige Stationer op, som vi skulde passere, og Planer var lagt lige til Christiania. Vi tog „Snälltog“, og det rutsjede afsted som om der var Ildløs — til stor Fryd for Marie, som syntes det var morsomt, da vi umuligt kunde sidde stille, saaledes rystedes vi frem og tilbage. Der var nogle ældre Kvinder i vort Rejsefølge, som tog deres Snadder frem og bød os at stoppe Piben. Vi undskyldte, at vi ingen havde. Ligeledes trak de en lille Bimpel op af Lommen med nogle klare Draaber, men heller ikke dette kunde vi føje dem i at smage. — Omsider stanser vi ved Arvika og alle maatte stige ud. Vi blev forbausede, da vi troede, at vi kunde have fortsat. Vi spurgte straks, om der ikke gik et Tog snart, saa vi kunde komme videre og naa Maalet efter Planen, men der blev svaret, at der gik ingen Tog før ved Midnat, og Klokken var vel 3, saa det var et langt Ophold. Nu stod vi der tvivlraadige. Jeg spurgte saa, om vi kunde telegrafere til Christiansstad derfra. Jo, det kunde vi, og det fik vi saa gjort.

Vi stod nu og spekulerede paa, hvad vi skulde faa Tiden til at gaa med saa længe. Da stod der en Mand, som havde fulgt os med Øjnene hele Tiden; han nærmede sig til mig og sagde: „Tør jeg spørge, er Mamsellen kristelig sindet?“ hvortil jeg svarede „Ja!“ Han havde hørt, at vi maatte vente paa Nattoget og siger saa: „Jeg har en Søster, som boer her lige ved; vil De følge med mig hen til hende, saa kan De være der saa længe“. Det gjorde vi og fandt os snart hjemme hos denne venlige og milde Dame, som lavede Kaffe til os. Vi talte om mangt og meget. Da hun hørte, vi var fra Danmark, blev hun varm; hun havde hørt om Grundtvig, og vi maatte synge nogle af vore gode Salmer for hende.

Da vi naaede Midnat, fulgte de os alle tre (to Herrer og

en Dame) paa Banegaarden, og vi tog en meget hjertelig Afsked med hinanden.

Vi rutsjede saa afsted og naaede endelig Christiansstad, og det var i stor Forventning vi steg ud af Toget og saa os om efter vor store Ven, og glade blev vi begge, da hans Hoved dukkede op over de andre. Marie raabte: „Her er Christensen“.

Vi saa Domkirken i Lund, som netop var under Restauration, og tog saa over København hjem.

* * *

Kort efter vor Hjemkomst døde Grundtvig. Præstegaardsfolkene var med til hans Begravelse. Det var saa den sidste Sommer i Ollerup Præstegaard med de mange gode Minder, som jeg er vis paa har haft Betydning for hele mit Liv. Jeg har altid elsket Livet i en Præstegaard, hvor Venner og Frænder mødes med Glæde.

Jeg rejste fra Ollerup Efteraaret 1873 til Odense, dog gjorde jeg et lille Ophold i Svendborg hos en Ven fra de unge Dage, som havde mistet sin Hustru og stod med sine Smaa-børn ene tilbage. Jeg blev hos dem en Ugestid, tog saa til Odense hos en Familie, min Ven havde gjort Bekendtskab med, for at blive der om Vinteren og lave mit Udstyr i Stand.

Alt, hvad jeg kunde naa, mens jeg tjente, var at holde mine Klæder i Orden. Jeg har tit tænkt: hvor var vi flittige og tog den lille Tid vel i Agt, der var vor egen: Lørdag og Søndag Aften efter endt Gerning. Jeg har før vendt en Nederdel paa den Tid; sprættet den op Lørdag Aften og børstet og presset den og haft den færdig Søndag Aften før jeg gik til Hvile. Det var jo Hvergarn og hjemmelavet godt Tøj, men vi maatte jo ogsaa passe godt paa, naar den lille Løn skulde række til alle Sider. Med Sparsommelighed og Flid holdt vi os, omend ikke saa flotte som nu, dog ganske pæne i Klæderne.

Jeg havde altsaa af min Hør ladet spinde og væve pænt Lærred med Tvist paa, og jeg bad Præstens om Tilladelse til at blege det paa den store Græsplæne i Haven. Jeg husker, hvor jeg var glad ved at gaa og se, hvor det for hver Dag blev lysere og smukkere. Det var dog just ikke mit første Udstyr, thi da jeg tjente paa Lørup Hede, fik jeg ogsaa lidt Hør, og den spandt vor gamle Bedstemoder til

min første Dyne, og jeg selv plukkede Skarntyde til at farve en Del gult og noget blaat og noget graat og en lille Del hvidt at stribe den med, og saa fik jeg der lavet en fin, ulden Dyne. Det var smukt gjort af Konen, at hun hjalp mig tilrette. Hun sagde: „Det er bedst at begynde tidlig, da du ingen Moder har, som kan hjælpe dig“.

Saaledes havde jeg nu i Aarenes Løb samlet mig ret betydelige Ting. Jeg lavede i Stand til 3 pæne Senge og alt, hvad dertil hører, Lagener og Haandklæder og Dækketøj, saa pænt, saa jeg selv var glad og tilfreds dermed. Min tilkommende Husbond havde det Princip, som jeg fuldstændig gav ham Ret i, at man ikke maatte gifte sig, før man ejede noget, og vi havde trukket det ud saa længe, som vi syntes det kunde passe. Nu var vi begge naaet over de 30 Aar, ja han var 34 og jeg 32, saa syntes vi, at nu eller aldrig maatte det være, og vi bestemte os da til at fejre vort Bryllup den 5te Maj 1874. Peder Christensen havde den Gang godt Arbejde som Entreprenør, havde haft flere ret betydelige Arbejder rundt paa Fyn, Sjælland og Langeland, dels ved Vejanlæg og Aauddybning, Brobygning og tilsidst Inddæmning ved Dræby og Munkebo, et meget godt Inddæmningsarbejde, som han havde Sommeren 1874.

Den 5te Maj det Aar holdt vi vort Bryllup. Det stod paa Billes Hotel, Vestergade i Odense, og min kære Pastor Brandt, som jeg havde tjent i saa mange Aar, viede os i Frue Kirke. Et andet Par havde optaget St. Knuds Kirke, ellers havde jeg ønsket at staa Brud der. Vi maatte indskrænke os til nogle faa af vore Venner, da det ellers vilde blive for stor en Forsamling. Min ældste Broder, som var Skolelærer i Vendsyssel, kom og førte mig som Brud ind i Kirkens Kor, hvor min Brudgom ventede, som Lærer Appel fra Ryslinge havde fulgt ind.

Saa stod jeg overfor den gamle, smukke Altertavle, som

nu er anbragt i St. Knuds Kirke. Jeg følte, det var et højtideligt og helligt Øjeblik, da vi traadte frem for Præsten og Haand i Haand gav hinanden Løftet. Jeg følte dybt i min Sjæl: Dette er for hele Livet, at være tro imod Gud som vi stod for hans Aasyn, og tro imod os selv og hinanden.

Pastor Brandt tog den Tekst: Hvo som annammer en Hustru, annammer en Guds Gave og for Gud en Velbehagelighed!

Og jeg følte dybt mit Ansvar som Kvinde og som Hustru. Det viste sig gennem Aarene, at jeg fik Brug for alle de Evner, Gud havde givet mig, da Livets haarde Prøvelser senere lagde sig tungt over vort Liv.

De første 2 Aar var skønne. Vi havde et hyggeligt Hjem og min Mand havde en god Virksomhed. Jeg tog tit med ham en lille Køretur ud ved Inddæmningen, og det var saa interessant for mig at se, hvorledes han kæmpede med Vandet, naar de skulde lukke ved en Dæmning. Jeg saa, med hvilken Styrke han rammede Pæle ned og stod i Vand langt over Knæene. Saa var han rigtig i sit Element og saa glad, naar de havde sejret.

Godt 2 Aar efter kom der en lille, dødfødt Pige, som nær havde kostet mig Livet. Det var det første haarde Slag for os. Vi havde begge glædet os til at modtage den første-fødte med inderlig Længsel. Nu maatte vi give Afkald paa den Glæde og bringe det lille, kære Legeme paa Kirkegaarden. Og det tog lang Tid, før jeg atter kom til Kræfter.

5 Fjerdingaar efter maatte vi bringe en lille, dødfødt Dreng til Graven, og det saa ud, som om det ikke skulde lykkes os at beholde et levende Barn. — Da jeg for 3die Gang skulde bringe et Barn til Verden, sagde en Veninde til mig: „Dette overlever du ikke“. „Jo“, svarede jeg, „denne Gang faar jeg et levende Barn“. „Nej, hvor kan du dog tro det? Jeg har set dig ligge Lig“. „Ja, det gør

ikke noget; den Gud, som har hjulpet mig over de to strænge Ture, saa jeg holdt Livet, han er mægtig til at give mig et levende Barn“.

Og det skete. Den 10. Januar 1878 kom der en dejlig Dreng til Verden, som vi begge var glade og taknemlige for, at vi fik Lov at beholde.

Men desværre var da ogsaa den Gang Ulykke og Besværligheder trængt ind i vort lille, hyggelige Hjem og forstyrrede Freden. Aaret før Sønnens Fødsel havde en gruelig Stormflod ødelagt alt, hvad min Mand sammen med Entreprenør Johansen havde under Arbejde med ca. 3 à 400 Mand ved Naskov Fjord, et stort Arbejde, som, hvis det var gaaet godt, vilde have givet god Fortjeneste. Nu blev det et kolossal Tab. Der var jo heller ikke nogen Mening i, at de to Entreprenører skulde bære det store Tab ene. De forespurgte ogsaa Regeringen om Hjælp, men det blev nægtet, og de ønskede ikke at trygle derfor. Der blev saa dannet en Forening, som tog Part i det inddæmmede Areal, som, saa vidt jeg husker, var 1400 Tdr. Land stort, og de fik saaledes Pengene rejst imellem gode Bekendte, saa de kunde begynde Arbejdet paany, trods det, at Mandskabet havde sagt til min Mand: „Ja, nu kan vi jo godt gaa hjem, her er ikke mer at gøre“. Alt var af Storm og Vand jævnet med Havet. Da sagde min Mand: „Nej, nu er her netop noget at gøre, og her skal tages fat med fornyet Kraft“.

Skønt det saa haabløst ud, blev der arbejdet med frisk Mod, indtil det næsten var færdigt. Saa kom det sidste alvorlige Stød, da de meldte Fyns Folkebanks Fallit. Her havde min Mand alle sine Værdier staaende. Nu syntes alt om os at ramle sammen, og der blev fra visse Hold gjort hvad der kunde, for at gøre det saa kriminelt som muligt. Min Mand var nemlig med i den ledende Bestyrelse som 3die Medlem, og trods det, at han var ved sit Arbejde paa Lol-

land, da Sammenbruddet kom, blev han dog sat i Varetægtsfængsel og sad der i 7 Uger.

Jeg kan ikke se, hvad Nytte det kunde være til. Jeg kunde ikke dække noget af Gælden og daarligt faa det daglige Brød, om ikke jeg havde haft gode Venner, som tænkte kærligt paa mig.

Lægen sagde, om jeg ikke kunde faa Peder Christensen hjem, da han, som var vant til at færdes ude i det frie, daarlig kunde taale Luften i Arresten. Men jeg kunde kun faa et Par opmuntrende Ord til ham gennem Politimesteren. Om-sider kom dog Befrielsen.

Jeg husker det saa grant som var det igaar. Det var den 19de August, min Fødselsdag. Jeg havde drømt om Natten, at han kom hjem just som det skete. I Anledning af Dagen sendte jeg en lille Frokost over til ham og et Par Ord. Et Par Timer senere blev Porten aabnet, og hvem ser jeg? Politimesteren sammen med min Mand kommer ud af Porten, den førstnævnte rækker Haanden til Farvel.

Det var ikke nogen Overraskelse for mig, thi jeg havde jo set det i Drømme, og hvorfor skulde de vel holde ham der længere? Det sker jo heller ikke nu til Dags, hvor man har oplevet mange anderledes store og forfærdelige Bankkrach, hvor der kunde være Grund til ganske anderledes Forholdsregler. I Sammenligning hermed var dette jo kun en lille Begivenhed.

Jeg skal ikke opholde mig længe ved disse bitre Minder. Det har, saa ofte jeg tænkte paa det, saaret mig dybt, at man uden mindste Skyld skulde rives ud af sit Arbejde og ganske afklædes. Sælge alt, som de gjorde, for at dække alt, hvad der kunde, var ogsaa dumt. Havde de ladet det gaa sin Gang i Ro uden Fallit, saa kunde megen Sorg og Nød været undgaet.

Nu var vi altsaa uden Virksomhed, og det gik rask mod Vinteren. Jeg ventede min Nedkomst 3die Gang, og det saa sort ud i pekuniær Henseende; men jeg bad tidlig og sent den almægtige Gud og Fader, at han vilde lade et Glimt fra sin lyse Himmel falde paa os, — som kunde live op og varme, saa vi maatte se og føle, at han ikke havde slaet Haanden af os, men tværtimod igennem Smerten og Nederlaget vilde atter give os Oprejsning. Dog det var en lang Prøvelse.

Ja, der kunde være meget at skrive, men jeg vil ikke opholde mig længe ved alt det bitre. Trods Sorg og Nød lærte vi dog, at vi havde gode Venner.

Jeg søgte ved Haandarbejde at tjene lidt, men det blev ogsaa kun lidt. Jeg hæklede Barnetrøjer til Trikotagefabriken og fik 50 Øre for Stykket. Jeg kunde saaledes lige tjene til et Rugbrød.

Den 16de Januar kom saa min kære Søn, som jeg fik Lov at beholde. Jeg var meget medtaget, og den Lille ogsaa; han bar synligt Mærke af Doktorens Instrument. Dog, det holdt sig kun en 14 Dagstid, saa var han en dejlig lille, blaaøjet Dreng. Han gav os nyt Mod og Levelyst. — „Ja“, sagde Doktor Helveg, han er jo en Stjerne paa den mørke Himmel, men han skal jo ogsaa have noget at leve af“. — „Ja, vi maa jo se at begynde forfra igen“, sagde jeg, „og kan vi ikke leve her, saa maa vi se at komme til Amerika“. „Amerika!“ udbød min Mand, „hvad tænker du paa? At rejse til Amerika uden Spor af Penge!“ „Ja, vi har jo da to Hænder, som begge kan arbejde, og hvor mange er der ikke gaaet før os, som har arbejdet sig frem. Vi er jo næsten for gamle dertil, men næst Guds Hjælp, saa gaar det nok, naar vi begge hjælpes ad. Nu har vi jo den kære Dreng, og for ham maa vi ofre al vor Kraft, at vi kan faa ham vel opdraget“. Omsider siger han: „Ja, tør du vove det, da faar jeg gaa med, endskønt det er ikke med god

Villie, jeg forlader Danmark“. „Nej“, svarede jeg, „men alt synes jo her at gaa os imod“.

Alligevel forsøgte vi os endnu en Gang her hjemme. Vi rejste fra Odense om Foraaret og lejede en Tørvemose af Doktor Bojesen, Dortheasminde. Der tog min Mand først over, og jeg med vor lille Søn fik et lille Værelse hos en Familie i Vindegade hos en Veninde fra de unge Dage, der selv havde en lille yndig Dreng, som mange Aar efter faldt som Officer for et Gendarmerikorps i Siam. Senere flyttede vi saa til Vejen og boede i et Hus ved et Teglværk, og min Mand fik et lille Laan hos gode Venner til at sætte i Forretningen. Det gik godt i Forsommeren, men da Tiden kom, at Tørven skulde stables og bringes i Hus, faldt det i med vaadt Vejr. Regn og Torden hver Dag i lange Tider, og det blev et fortvivlet Arbejde. Var det en Dags Tørvejr, saa det saa ud til, at nu var der Haab om at faa lidt bjerget, saa øste Regnen igen ned, og alt var sort i sort. Saaledes blev det ved den hele Sommer. Alt, hvad de arbejdede og sled for at faa det bjerget, var ganske forgæves. Hvor var det strængt; naar vi gik til Ro om Aftenen, haabende paa godt Vejr næste Dag, saa var Himlen næste Morgen sort og truende, og Lyn paa Lyn fór fra Øst til Vest. Jeg husker en Dag efter mange Kampe og Skuffelser, at min Mand udbrød i Fortvivlelse, da det atter øste Vande ned: „Ja, der kan du se, jeg maa ingen Ting; alt, hvad jeg tager mig for, mislykkes“. „Ja“, sagde jeg, „det kan se ud saa, men det regner dog ogsaa paa de andres. Se paa Marken, der staar fuld af Korn i Traver; det er snart sort“. „Ja, men de skal ikke leve af det alene, men vi har ikke andet end Tørven, og naar den raadner og smuldrer hen, saa har vi intet“. „Ak ja, det er tungt at tænke paa, men vi maa ikke gaa i Rette med den Almægtige; vi kan jo intet gøre, kun bede, at han vil sende os Sol og Tørvejr“.

Ja vist er det, at Modet var svært at holde oppe. Christensen spekulerede paa at bjerge Tørven paa kunstig Maade. Der var en stor Tørreovn til Teglværket, og der tænkte han mulig at kunne tørre lidt, blot han kunde faa den af Mosen, men det var det store Spørgsmaal, hvordan det kunde ske med saa voldsom Nedbør, som gjorde det umuligt baade for Mennesker og Dyr at gaa paa den bløde Tørvebund.

Min Mand prøvede at grave en stor Kanal og lave Pramme, hvorpaa Tørven skulde sejles op paa Land og muligt tørres, men det blev jo kun lidt, da den var saa skør af alt det Vand, og baade Mennesker og Dyr satte Helbredet til ved Arbejdet. To Heste blev ødelagt der paa Mosen, og det var et haabløst Arbejde og strænge Tider.

Jeg havde to af vore Folk i Kost, og min lille Dreng var jo endnu ikke et Aar og krævede megen Opmærksomhed. Mit Helbred var kun svagt, men jeg bad Gud om Kræfter hver Dag. Jeg husker den ene af de Unge, jeg havde i Kost, hed Rasmus Nielsen; han var saa flink og tjenstvillig til at hjælpe mig at kløve Brænde, saa jeg kunde faa Maden lavet til bestemt Tid, som jeg altid var vant til; naar mine Folk kom hjem, skulde de ikke vente paa Maden.

Min lille Søn gjorde sin Villie stærkt gældende tidlig. Jeg kunde aldrig staa op om Morgenens, uden han ogsaa vilde med. Jeg prøvede tit paa at lade ham græde, men det hjalp ikke, og hans Fader kunde heller ikke taale, at han græd. Han havde ytret engang, da de første var i Vente, at om vi fik Børn, da maatte de ikke græde, da Børneskrig var ham utaalelig. Og da Barnet saa var dødfødt, græd det ikke, men da græd han; maaske kom han sine Ord i Hu.

Paul var en sød Dreng, livlig og vakker; han var nævnt op efter Løjtnant Harboe i Nyborg; ham havde min Mand staaet under som Soldat og elskede ham, saa han havde sagt

engang: „Faar vi en Søn, Anne, da skal han hedde Paul Harboe, thi det var et godt Menneske“.

2 Aar senere flyttede vi nærmere Vejen By lige ved Stationen i Ebbe Sørensens Hus, og min Mand lejede en anden Tørvemose der. Vi bjergede just saa meget, saa vi kunde leve, men det var kun smaat med Fortjenesten. Jeg talte saa atter om at rejse til Amerika og prøve vor Lykke der, thi dette var ikke til at holde ud.

Sagen med Folkebanken havde nu været for Retten i 4 Aar, og der blev stadig spaaet, at nu skulde den slutte; men det trak stadig ud.

Vi var nu naaet 1882. Da sagde jeg en Dag til min Mand: „Lad os nu rejse med „Gejser“, som gaar 18. Juli; længer kan vi ikke vente. Kommer vi ikke over før Vinteren, kan vi ikke leve“.

Sagen skulde være sluttet i Maj Maaned, men ak, den blev ved at trække ud og blev saaledes ikke færdig til Skibet skulde afgaa.

Vi havde solgt vore sidste Møbler for at faa en lille Skilling til Rejsen, og Paul og jeg rejste saa til København, hvor jeg fik frit Ophold hos en Ven imod, at jeg gjorde lidt Husgerning. Der var vi 5 Uger, mens min Mand ordnede sine Sager.

Vi havde altsaa ladet os indskrive til Rejsen i Haab om, at Sagen var ordnet til den Tid, men det blev ogsaa en stor Skuffelse. Da vi stod færdig til at gaa ombord paa „Gejser“, stod min Mand og skulde i Højesteret, da han selv vilde høre sit Forsvar, og vi maatte saa tage Afsked med ham og rejse alene.

Det var et af de store Øjeblikke i Livet, hvor det er umuligt at sige, hvad der føles og tænkes og haabes, og naar jeg nu her skal skrive lidt af disse Tanker og Følelser, saa

mærker jeg, det lader sig daarlig gøre. — Mange sagde til mig: Hvad vil du dog i Amerika ene med den lille Dreng, og du, som ikke er saa stærk. „Ja“, sagde jeg, „her kan det ikke nytte at blive; vi maa over og begynde med nye Kræfter, paa nyt Land; det gaar nok. Gud er jo overalt, og han vil hjælpe og give os Mod og Levelyst.

Altsaa, Skibet gled fra Land, og min Husbond stod paa Stranden og vinkede med sin Hat. Det sværeste var, da Paul raabte med Graad i Stemmen: „Fa'r skal med!“

Skibet gled langsomt fra Havnen, og jeg tog min kære Skat i Favnen og gik ned for at se at finde os tilrette i den lille Verden, som vi nu skulde leve i for en Tid — der blev sagt 15 à 16 Dage, men det tog 20 Dage, før vi naaede New-York, og i disse Dage oplevede vi jo mange mærkelige Scener.

„Gejser“ var et gammelt Skib, og det var derfor med Skræk, vi imødesaa en voldsom Storm, som naaede os omtrent midt paa Atlanterhavet og varede et Par Døgn. Aldrig glemmer jeg de gribende Scener, som gentog sig under den gruelige Katastrofe. Vi boede paa Mellemdækket, hvor jeg havde taget den forreste Køje i Besiddelse, da jeg ikke turde vove mig længere tilbage imellem saa mange forskellige Mennesker, som her var stuvet sammen. Køjen var altsaa nærmest ved Opgangen, hvor der kunde faas lidt frisk Luft, naar Lugen gik op. Der var en lille Kone fra København med 3 smaa Børn, som bad om hun maatte tage de to Køjer ved Siden af mig, da hun var ene med de 3 smaa. Hun skulde over til sin Mand i Philadelphia; han var Farver. Hun bad mig være hende lidt behjælpelig med Børnene; den mindste var knap 1 Aar og den ældste 4. Det var jo ikke saa let at tage sig af andre, min egen var kun fyldt 3 Aar i Januar, som vi rejste i Juli.

De første Dage gik ret godt; vi havde taget lidt Proviant med paa Rejsen for engang imellem at gøre det lidt festligt;

men ak! da Stormen kom, sloges vore dejlige Saftflasker i Stykker og vore Sager tumlede omkring fra den ene Side af Skibet til den anden. Vi maatte tøjre vor Kuffert til Jernstængerne, der holdt Køjerne. Men det var ikke det værste. Det var værre, at det næsten var umuligt at holde sig i

Køjen, thi Skibet rullede saa forfærdeligt, at jeg maatte holde min Arm op om Stangen for at holde Drengen, at han ikke skulde falde ud.

Og saa den Jamren og Skrigen og Hysten blandt alle de forskellige Mennesker. Det blev saa uhyggeligt. Der var nogle unge Piger, som kom og stod ved Siden af mig og græd saa bitterlig og sagde: „Aa, vi kommer aldrig i Land!“

Jeg glemmer aldrig en Nat. Hvor var den

lang. Vi laa og kæmpede og Vandet skulpede paa Gulvet hos os, og alt, hvad der stod, sejlede fra den ene Side til den anden, og det knagede og skreg i alle Skibets Planker. Da saa jeg paa min kære, lille Søn, og i hans Ansigt stod Skræk og i Øjet Taarer, og han sagde: „Moder, jeg er bange, vi aldrig ser Fader!“ — „Jo, lille Ven, Gud er almægtig, og han kan bevare os! Fader beder for os, og der er saa

mange andre gode Mennesker, som tænker paa os og sender et Suk til Gud for os. Og alle her paa Skibet beder og raaber til ham om Hjælp“.

Det gik. Omsider stilnede den gruelige Storm, og Skibet, som var læk, fik vi gjort i Stand. Vi hørte dem hamre og arbejde og udbedre, hvad der var sønderslaaet. Og hvor det lettede, da vi atter kunde komme paa Dækket og igen indaande den friske Søluft, thi det er grueligt at være nede, hvor der er saa mange Mennesker stuvet sammen, og som jo langtfra alle er propre og renlige. Aa, hvor jeg var taknemlig for atter at sidde med min kære, lille Dreng efter en saadan Tur.

Der døde et lille Barn den Nat, vi blev tumlet saa forfærdeligt om. Det havde slaaet sit Hoved mod Skibet og fik Hjernebetændelse. Det var et højtideligt Øjeblik, da Skibet laa stille, mens Liget blev sænket i Havet. Præsten, som var ombord, holdt en lille Tale, og saa sang vi en Salme. Saa satte de den lille Kasse med Liget paa en stor Planke og vippede det ud i Havet. Det gjorde et dybt Indtryk paa mig; jeg følte mig fuldstændig i de Forældres Plads. Hvor det maatte være haardt. Men Menneskene er jo nu ikke lige følsomme; jeg saa paa dem, og de saa begge saa tørre og kolde ud, saa jeg kunde ikke mærke, det havde gjort meget Indtryk paa dem. De havde et Par Børn mere, men dette var det mindste, og jeg syntes, det maatte være det aller kæreste.

Vi havde nogle meget daarlige Kartofler paa Skibet, og de kom selvfølgelig med dem upillede og daarligt vaskede. Ja, det var endogsaa tit, der var mange raadne kogt imellem dem, saa de stank saa uappetitligt. De bragte vor Mad ned i store Blikspande, saa gjaldt det om, hvem der først kom til Spanden med sin Tallerken eller Blikskaal. Suppen var tynd med lidt løse Ris iblandt, men saa kunde der faas et

Stykke Kød, som i Regelen var temmelig godt. Værst var det med Brødet; det blev surt, før det blev bagt. Jeg kunde daarlig taale at spise det. En Dag spurgte jeg Kokken, hvordan det dog kunde være, at Brødet var saa surt; det saa ellers saa hvidt og kønt ud. „Ja“, sagde han, „jeg kan ikke hjælpe det; det er Ovnens, som jeg ikke kan faa saa varm, at den kan bage det, før det staar og bliver surt“. Det med Brødet var det værste; jeg fik en Dag Lov til at faa lidt store, tørre Tvebakker, og jeg maatte købe et Æg undertiden ogsaa for min Søns Skyld, at vi ikke skulde være altfor sløje, naar vi naaede Land. Kaffen var grusom, den drak jeg ikke; jeg havde lidt The med og Thepotte.

Vi sejlede en Tid i tyk Taage, og det var meget uhyggeligt, da den fæle Dampføjte lød for hver 2 Minutter; det kunde stundom virke helt nervepirrende. Det var saa slemt med Taagen, at der var Tider, hvor vi ikke kunde se mere end et Par Skridt fra os. Og saa at se Sømændene løbe og maale Vandets Dybde. Jeg syntes, vi var rigtig i Skæbnens Vold; thi sæt at der kom et Skib imod os og borede os i Sænk! Undertiden, naar jeg saa paa Maskinerne, hvor de arbejdede os stadig længere frem, tænkte jeg: „Hvor mon vi lander?“

Da vi havde sejlet 14 Dage, længtes vi jo alle efter Land, og vi spurgte Søfolkene. „Ja, nu lider det snart!“ Vi skulde saa til at tænke paa at skilles fra alle de Mennesker, vi nu havde levet sammen med. Men det trak ud til den 20de Dag; da gik vi ind til Kajen, og det var en Lørdag. Vi kom saa ikke i Land før Søndag; det var den 4de Juli, men Frihedsfesten fejredes først om Mandagen.

Just da vi var ved at faa vor Middagsmad, kommer der en og raaber ned ad Lugen: „Fru Christensen, Vejen St.! Der er nogen paa Broen, som ønsker at tale med Dem“. „Det maa da vist være en Fejltagelse, da jeg ikke kender

et Menneske her i New-York“. „Ja, ja, kom alligevel op og se“.

Jeg tog Drengen i Armen, og da jeg kom op, ser jeg ganske rigtig to Mennesker, som jeg havde kendt fra Vejen. Den ene var en lille Mand, Jens Træskomand, og den anden en Maler Johansen, som havde boet i Vejen. De var rejst Aaret før os, og min Mand havde altsaa, uden at jeg vidste det, skrevet til dem, at vi kom med „Gejser“, men de ventede jo, at vi var der alle tre, og spurgte straks: „Hvor er Christensen?“ „Ja, han er endnu i Danmark; jeg haaber dog at se ham snart. Her er Sønnen“, sagde jeg, idet jeg holdt ham frem, saa de kunde se ham. „Ja, det er godt“, sagde de. De kastede nogle amerikanske Frugter over til os, Bananer og Tomater. Jeg troede det var et Æble og smagte paa det, men det faldt ikke i min Smag; derimod Bananen kunde vi begge lide. De sagde saa: „Ja, I kommer ikke i Land i Dag, da det er Søndag. „Men saa i Morgen“, sagde Maleren, „skal jeg tage her ind til Byen og hjælpe Eder. Vi boer begge i Perth Amboy, og nu skal jeg gaa hjem og leje en lille Lejlighed til Eder, og saa bliver I her, til Manden kommer“.

Hvor blev jeg overrasket og glad. Jeg havde just siddet og tænkt: hvordan skal du nu gribe Sagen an, naar du kommer i Land? Jeg havde 100 Kroner, som jeg fik vekslet paa Skibet; det blev kun til 26 Dollars, og for disse skulde jeg leje Lejlighed, sætte Bo og leve, til jeg tjente nogle flere, og det var jo usikkert, om jeg kunde faa en Beskæftigelse, som kunde give lidt Fortjeneste.

O, hvor blev jeg glad og taknemlig! Af inderste Hjerter takkede jeg Gud, som havde ført os lykkelig over det oprørte Ocean. Nu kunde jeg glæde mig til atter at lave et lille, hyggeligt Hjem i den ny Verden, som jeg saa lige for Øjet.

Indsejlingen til New-York havde været saa storartet og

interessant for mig. Men ved at se ind mod den store, fremmede By, grebes jeg underlig ved Tanken paa Fremtiden. Her stod nu jeg, en svag Kvinde med en lille Søn og skulde træde i Land i det store Amerika. Her var der ikke andet end paany at give sig Gud i Vold som saa tit før, og barnlig stole paa hans kærlige Forsorg. Saaledes lagde jeg mig til Hvile den sidste Nat med Hovedet fuldt af tusinde Tanker, som stadig krydsede hinanden.

Næste Dag kom, da vi alle skulde gaa i Land. Det er en stræng Dag at staa ene med sine Kufferter, som skulde fortoldes, og hvor svært at finde enhver sit imellem den Mængde. Jeg husker, hvor jeg havde Besvær med at finde en Sæk Sengetøj, og hvor var jeg træt af at søge. Endelig opdagede jeg den inde i det store Pakhus imellem saa mange andre. Jeg var glad, da det havde set ud som jeg maatte give Afkald paa den, og det var det meste af Værdi, jeg medbragte; der var Linned og Sengetøj. Sagerne kom mig ogsaa straks tilgode, da de to Mænd, som tog imod mig, lovede at ville bo og spise hos mig til min Mand kom, og jeg maatte saaledes straks stille Senge op i et lille Værelse. Der var 3 smaa Værelser og et Køkken i den lille Lejlighed paa Amboyhouse i Byen Perth Amboy, som vi landede i paa den store Frihedsdag 4de Juli.

Det var stegende hedt den Dag. Træerne og alt grønt var vissent og gult, og saa tillige denne frygtelige Fyren med Raketter, der gjorde Luften saa utaalelig tung og kvalm, saa man fik en dundrende Hovedpine, og jeg skal ikke nægte, at jeg tænkte: hvor skal vi leve og aande her? Nej, det er ikke Danmark!

Endnu værre blev det, da jeg skulde til Hvile. Det var lige over et Køkken, hvor der stegtes og kogtes til sildig om Aftenen, og det gav en utaalelig Varme samt Madlugt af Flæsk og Kaal. Det var nemlig Irlændere, som boede der, og de

havde tillige „Saloon“ (Udsalg af Øl og Lagerbier). Endnu værre blev det, da jeg opdagede, at der var nogle smaa Skabninger, som ikke undte os Nattero. Og det blev jo længer jo værre: Da der kom Mad i Værelset, saa raslede det i Papirposerne, og jeg maatte lade Lyset brænde hele Natten for at holde dem lidt paa Afstand, da de ikke lider Lyset. Det var nogle store, sorte Biller, som de kalder Kakerlakker; de var slemme. Siden hen kom der andre uindbudne Gæster, de saakaldte Bedbugs (Væggetøj). Det blev mig for utaaleligt at vedblive den Kamp, som maatte føres mod disse modbydelige Insekter, saa jeg blev snart enig med mig selv om at forlade dette Sted saa hurtigt som muligt, og jeg blev der saa heller ikke mer end en Maaned.

Nu havde jeg faaet lidt samlet sammen af det nødvendige og begyndte nu for Alvor at tænke paa, om det ikke snart var Tiden, min Mand kunde komme. Den Dag, jeg passerede gennem Castle-Garden, havde en Herre staaet op midt i Salen og raabt: „Fru Christensen, Vejen Station!“ Og jeg raabte: „Her!“ Hvor besværligt det end var at trænge sig igennem Mængden, naaede jeg dog hen til Manden. Det var en Landsmand, født i Vejen, en Hotelvært Jacobsen, nu boende i Brooklyn, som min Mand havde skrevet til og bedt om at gaa hen og se at faa mig i Tale for at faa at vide, hvor jeg slog mig til Ro. Jeg kunde saa fortælle ham, at foreløbig blev jeg i Perth Amboy, og hvis jeg flyttede, skulde jeg sende ham Brev derom.

Hvor forunderligt! En Dag faar jeg en saa stærk Følelse af, at nu var Christensen vist kommen i Land, og jeg siger til min lille Søn, som gik og legede med nogle smaa Kegler, jeg købte i København: „Nu, lille Paul, maa jeg skynde mig hen og skrive til Fader; nu gaar han maaske i New-York og søger efter os“. Jeg havde lige faaet fat i Papir og Pen, da det banker paa Døren og jeg siger: Kom! og aabner

Døren, og hvem staar der? — min Mand! Paul løb ham i Møde og raabte: „Fa'r, Fa'r!“ Og der blev Glæde.

Efter denne Overraskelse siger jeg endelig: „Hvordan kunde du dog finde mig?“ „Aa, vi har jo altid fundet hinanden, Kære, saadan ogsaa denne Gang“.

Jeg havde Løfte om Plads for ham i det ældste Faktori til 1½ Dollars om Dagen, at melde sig, saa snart han kom; thi nu gjaldt det jo om for os begge at være flittige og passe paa at tjene lidt, før Vinteren kom, hvor der ikke var meget at gøre. Han meldte sig saa og blev antaget, men det var meget svært for ham at arbejde nede ved de varme Ovne, hvor de brænder Terrakotta, og tilmed var der en Hede i Luften langt ud over, hvad vi nogensinde havde levet under. Saa hurtigt som muligt fik han derfor gennem Bekendte Arbejde i fri Luft. Dog, selv det var drøjt nok, thi Solen er haard i Amerika. At staa og arbejde en Dag i stærk Solhede skal nok gøre et Menneske træt og sløj. Han arbejdede nu med at grave Cisterner, Brønde og Kloakledning, som der var meget faa af, de vi kom derover, og hvortil der trængtes haardt, da Folk lod deres Spildevand og al Slags Affald kaste ud paa Gader og aabne Pladser, og naar Solen skinnede og Heden kom, bragte det en væmmelig Stank i Luften, saa det var paa Tide at faa det under Jorden.

Vi flyttede saa ud i Udkanten eller rettere sagt et Stykke udenfor Byen i en lille Afdeling, som kaldes Dublin. Der boede vi hos en Mælkemand Niels Pedersen, som havde bygget et nyt Stuehus, og vi fik 1ste Sals Lejlighed. I Stuen boede en Fynbo, Niels Henriksen og hans Hustru Helene, to meget flinke Folk, som vi havde det rigtig fornøjeligt sammen med. Helene havde ingen Børn og var glad for Paul, som tit aflagde et lille Besøg hos hende.

Mælkemanden og hans Kone var Sjællændere og tillige Methodister. De havde en Søn i 12 Aars Alderen, kun

middelmaadig begavet, og han skulde da heller ikke blive ret klog af det, som Forældrene meddelte ham. De holdt Bøn Morgen og Aften, men jeg fik desværre den Overbevisning, at det var mest for at vise deres Guds frygt for Mennesker. Om Morgenen hørte jeg Konen bede, ja jeg maa sige raabe højt paa Jesus og udgyde sig jamrende, at han dog vilde forbarme sig. Men i samme Aandedræt kunde hun raabe ud til Drengen, som skulde ud med Køerne: „Din store Æsel, er du ikke kommen afsted endnu!“

De plejede at holde større Bønnemøder, dels om Søndagen og ligervis Søgnedage. Vi blev stadig indbudt til at deltage i dem, men jeg undlod at møde. En Søndag havde de paa det mest indtrængende sendt en Mand med Bud til os. Jeg var ikke til Stede, men min Mand havde sagt, at vi hørte til den lutherske Kirke og altsaa ikke ønskede at møde. Det var dog ingen Undskyldning, sagde de. „De bor i vort Hus og bør være med“. Min Mand svarede: „Jeg kommer ikke; maaske min Hustru“. Han sagde saa til mig: „Vil du gaa derind og høre paa dem, da gør det, jeg vil ikke!“ — Vi to Kvinder, Helene og jeg, gik saa derind. Men hvor blev jeg forbauset, da hele Forsamlingen straks havde al deres Opmærksomhed henvendt paa os. Et Øjeblik efter at der var sunget en Salme, kaster Konen i Huset sig ned og raaber og beder til Herren, at han vil forbarme sig over vi to unge Kvinder og frelse vore arme Sjæle og gøre det lyst derinde, hvor der var saa sort. Jeg hørte rolig paa al den Jammer, men da hun var færdig og Forsamlingen havde sagt Amen, rejste jeg mig og sagde: „Maa jeg tillade mig at gøre Forsamlingen opmærksom paa, at der er ikke mørkt i min Sjæl, Gud ske Tak! Han har for længe siden lyst op for mig; det skete allerede i min Daab, og siden har jeg ved hans gode Aand funden Naade og Vejledning, saa jeg kan vandre i Lyset“. Dermed sagde

jeg Farvel og forlod Mødet og gik aldrig mere til dem. — Methodistpræsten Pastor Eriksen, som ikke havde været til Stede ved Mødet, men nu havde hørt, at jeg havde været der, kom den næste Dag ind til os. Han var en lille, lys Mand, meget venlig og snaksom, og udspurgte mig om, hvad Kirke vi tilhørte. Jeg sagde da: den evangelisk-lutherske. Her er en lille Afdeling, som holder Møde i en Sal, der hedder Wards Hall; der kommer Pastor Andersen fra Brooklyn en Gang om Maaneden, og der synger vi vore grundtvigske Salmer. Der føler jeg mig bedst hjemme. Jeg er nemlig fra Ryslinge paa Fyn og har haft Vilhelm Birkedal til Præst. Ja, han har konfirmeret mig og har vist mig Vejen til Livet, som er Jesus Christus. Og saa siden er det blevet klart for mig, at det er ikke Formen, hvorunder vi dyrker vor Gud, men Livet i Aand og Sandhed, det gælder. Alt det ydre Skin er intet værd for Gud. Forøvrigt maa for mig et Menneske bekende sig til hvad for en Religion han vil — der er jo saa mange her; men der er kun én Frelser, én Gud og alles Fader“. — „Ja“, sagde Præsten, „det er ogsaa rigtigt. Jeg er glad ved at tale med Dem. Maa jeg komme en anden Gang igen?“ „Ja, vær saa god“, var Svaret. Saaledes blev jeg fri for deres Paatrængenhed.

Ja, Sidse var haard, det hed Konen, eller Mrs. Nielsen. Hun sagde en Dag: „Ja havde vi dog kunnet faa dig omvendt“. — Jeg sagde saa: „Skal vi ikke prøve at gaa vore egne Veje, maaske vi alligevel havner paa ét Sted. Hun mente, at det var en stor Synd at drikke Øl. „Naa“, sagde jeg, „drikker din Mand aldrig Øl?“ „Nej, det gør han rigtignok ikke“. „Jo, det gør han saamænd, og det er vel ikke værre at slukke sin Tørst ved et Glas Øl end ved en Kop Kaffe“. — Jo, det var da saa slemt, at hvis han gjorde det, saa kunde han ikke være i Menigheden. — „Da har jeg set ham drikke Øl, og tror du nu ikke, at naar du

drikker 3—4 Kopper Kaffe, at det er ligesaa slemt?“ „Nej det er det rigtignok ikke“. „Jo sandelig er det saa, thi det har du ikke godt af, fordi det er for meget, og saaledes er det ogsaa med Øllet“.

Efter et Par Aar flyttede vi ind i Byen, ogsaa til en dansk Mælkemand, som hed Hans Andersen. Der fik vi saa Besøg af nogle unge Mennesker, som kom hjemme fra Danmark. De blev boende hos os. Jeg havde nemlig hele Tiden i Amerika havt to Mand i Kost og Logis, da jeg gerne vilde hjælpe at holde alt gaaende i Huset. Det gik godt om Sommeren, naar de havde Arbejde og kunde betale; værre var det om Vinteren, naar Arbejdet slap op. — Baade min Mand og jeg var kede af at sige: Nu kan vi ikke længer have jer; thi hvor skulde de gaa hen? Vi trak det saaledes tit ud, i Haab om, at der skulde blive lidt for dem. Men naar de havde spist nogle Maaneder, flyttede de, og der var ingen Penge at betale med. Vi blev mest skuffede, naar de glemte at betale, efter at de atter fik lidt Fortjeneste.

Min Mand gik ogsaa uden Arbejde den længste Tid af Vinteren, saa det kneb for mig at faa den lille Sommerløn til at slaa til. Mange Gange tænkte jeg: Hvordan skal det dog gaa? — Jeg har altid haft Skræk for at tage paa Regning, thi det skulde jo betales; saa hellere knibe saa meget som muligt, indtil der atter kom bedre Tider.

Jeg spekulerede paa at faa lidt Haandarbejde, skønt det var ikke let. Jeg gik i Byen og plejede en syg Kone, og der tjente jeg mig en gammel Symaskine, som jeg var meget glad ved. Saa tog jeg Arbejde fra en Skræder Brix. Det var Benklæder til 10 à 12 Aars Dreng. Der var meget Arbejde paa dem, og det skulde gøres saa bestemt, ellers maatte vi gøre det om. Og Betalingen var kun lille, 12 Cent for Parret. Jeg kunde kun lave et Par om Dagen, for-

uden at lave Mad og gøre mit øvrige Husarbejde, og det var jo kun en lille Fortjeneste. Saa forespurgte jeg mig paa en Lommetørklæde-Fabrik. Der fik jeg en Del Lommetørklæder at sømme, men det skulde jo ogsaa rigtig gaa løs, naar man skulde tjene lidt, og saaledes kørte jeg, til jeg rendte den gamle Maskine helt baade sønder og sammen til stor Sorg for mig; thi nu var jeg altsaa færdig med den Forretning.

Saa maatte jeg nøjes med en Tid at sy med Hænderne, til jeg atter fik tjent til en brugt Maskine — en helt ny kunde der jo slet ikke være Tale om. Det gik ogsaa ganske af sig selv at faa noget at bestille. Jeg kom til at gaa og hjælpe en syg Pige i hendes Hjem, hvor Moderen var fraværende.

Tiderne var trange for os om Vinteren. Dog, det stundede atter mod Foraar. Aa, hvor jeg længtes og ønskede og bad, at der dog maatte blive noget Arbejde for Manden, som ogsaa gik og kedede sig. Han gik ind om Morgenens for at søge Beskæftigelse og kom hjem ved Middag og havde ikke tjent en Cent. Og Mad skal man jo have hver Dag, om vi skal ellers leve. Hvor var det strængt at holde Modet oppe. Jeg skulde møde med et mildt Ansigt, naar Fa'er og Søn kom hjem, om ogsaa Sjælen var forpint af Sorg og Savn.

Da var det en Formiddag, hvor jeg mindes det grant. Jeg gik afsides midt under mit Arbejde i et lille Rum, vi brugte at hænge Tøj i; der lukkede jeg Døren for mig og kastede mig ned paa mine Knæ og bad til min Gud og Fader, at hvis han var almægtig, at han da vilde bane en Vej for os, saa vi maatte faa Arbejde, hvorved vi kunde leve. Det stod for mig, som om vi helst maatte bo frit et afsides Sted, thi jeg brød mig ikke om at gaa iblandt glade og lykkelige Mennesker, naar mine Kaar skulde være saa kummerlige og svære. Mit Helbred var tillige svagt, og jeg vilde

saa nødig, at min lille, kære Søn skulde se, at jeg var saa bedrøvet. Jeg rejste mig i Tro paa, at Gud vilde høre min Bøn. Et Øjeblik efter kommer der en Mand og spørger: „Er Christensen hjemme?“ „Nej“, han gaar hver Dag ned i Byen og ser om Arbejde“. „Da sig ham, naar han kommer, at jeg har Arbejde til ham for flere Aar“. „Men hvad siger De?“ „Ja, det er til en stor Farmer paa St. Island, Tattenville, og sig, han maa komme straks“. Det skulde jeg nok.

Manden gik, og jeg stod et Øjeblik stille og tænkte: Hvad er dette? — Da brød jeg ud i Taarer og Tak til Gud, som havde hørt min stille Bøn. Jeg havde næsten Feber, før jeg kunde faa det sagt til min Mand. Det trak ud, før han kom hjem, og jeg løb ham i Møde for at fortælle, hvad der var sket; men det kneb med at faa ham til at tro, at det var Alvor. Han sagde meget koldt: „Aa nej, det passer ikke; der er ikke Arbejde at opdrive“, „Jo, kære, det er sandt, du kender jo selv Manden, som var her; hans Navn er Paul Nielsen, og han arbejder ogsaa derovre og bygger en ny Dok nede ved Vandet til Mr. Butlers Lystbaad. Og han talte om, at du skulde over og dræne hans Jord, og der er ledige Huse derovre, som vi kan vælge selv og bo frit i, og der er Brændsel nok ved Stranden, som vi frit kan samle op“. „Hvad er det dog, du staar og fortæller? Gør mig ikke sær“. „Nej, kære, skynd dig og faa lidt Mad, saa skal jeg tage dit Tøj frem, og gaa saa selv ned og tal med Manden“.

Det var haardt at faa ham afsted; han havde haft saa mange Skuffelser, saa jeg maatte bruge al min Kunst for at faa ham i Tøjet. Mr. Butler havde spurgt efter en dygtig Mand, som forstod sig paa at dræne, og da havde Paul Nielsen anbefalet Christensen.

Da min Mand kom tilbage efter Mødet med den store

Farmer Mr. N. L. Butler fra St. Island, kunde jeg se Ansigtet saa mere lyst ud, og der var kommet friske Kræfter i Sjælen. Han skulde med til et Faktori for at bestille Rør, som skulde bruges til at dræne Jorden, der laa lavt ned mod Stranden. Mr. Butler var kørende over paa Færgen med Heste og Vogn og sagde, at han maatte komme jo før jo kærere og tage 1 eller 2 Mand med sig, da der var Arbejde til lang Tid.

Hvor blev jeg dog glad og taknemlig over, at vi fik Arbejde, og ikke mindst blev mine Mandfolk glade ved at kunne komme i Virksomhed, da det allerede var langt ind i Sommeren, og ingen af de to danske, som var hos os, havde haft Arbejde endnu.

De begyndte nu at arbejde og rejse frem og tilbage, men det var en temmelig lang Vej, og Mr. Butler sagde til min Mand: „Tag din Hustru over og se paa Husene; de koster ikke noget; det er bedre og lettere, naar I bor paa Pladsen. Jeg tog saa derover og træffer Manden selv ved sin Farm. Jeg sagde, jeg var Christensens Hustru og skulde over og se paa et Hus. „Ja, ja! kom over her. Her er godt Vand, godt Vand!“

Jeg fandt omsider min Mand paa Marken; han vilde slet ikke have Lod eller Del i, om jeg vilde over og bo her eller ej. Der var to Huse; det ene var næsten nyt, men laa saaledes, at naar der var Højvande, kunde det gaa op omkring Huset, og saa var vi afskaaren fra Land. Det andet var et meget brøstfældigt, gammelt Hus (der blev sagt 100 Aar); det var meget ramponeret og alle Vinduer slaaet itu, men ellers vel indrettet. En stor „Hall“ gik igennem paa Midten, og til den ene Side var der Frontrum og Sovekammer, til den anden Side Køkken og Spisestue og et Lukaf, hvori der var Dør fra Køkkenet ud til Brændelsrum. Grusomt saa det ud; der var næsten sort. Jeg gik da op til

Herskabet og bad om at faa Kalk, og saa paatog jeg mig at kalke alle Værelserne med Undtagelse af Sovekammeret, det tapetserede jeg. Der var to dejlige Skabe, som jeg sæbede af og kunde hænge Tøj i, og det Værelse gjorde jeg allerførst i Stand. Min Mand og jeg fulgtes ad den 4. Juli, da alle holder Helligdag i Amerika. Vi tog lidt Mad med, og saa sled vi i det til Natten faldt paa. Vi kunde lige netop naa den sidste Baad ved Tottenville.

Næste Dag gik mine Mandfolk atter tidlig paa Arbejde, og jeg maatte selv besøge Indpakningen. Der kom saa en Flyttevogn og tog det hele. Vi kørte lige ud paa Færgen og saa ned til Huset, som laa tæt ved Vandet paa den anden Side af Øen. Der læssede vi det hele af som vi bedst kunde; det saa mig temmelig forstyrret ud, men jeg havde nu engang lært, at der skal Taalmodighed til og vilde altsaa ikke give op, men rolig finde mig i, at Livet er Kamp.

Men jeg skal ærlig tilstaa, at det blev det for mig hver Dag næsten hele den første Maaned. Der var rigeligt Arbejde til mig: Et fuldstændig ramponeret Hus skulde jeg lave i Stand, saa vi kunde sætte vort lille Bohave derind. I Huset havde alle mulige og umulige Dyr og Insekter taget Husly og trivedes godt, smaa Frøer og Skruptudser, ikke at tale om Biller og Edderkopper i massevis; men Kalk, som jeg gav dem rigeligt af, syntes de ikke om. Dygtig med Sæbe og Skruppen bragte det gamle Hus, som ellers var hyggeligt indrettet, til at tage sig ret godt ud. Der var en Skorsten for hver Ende af Bygningen, og to store Kaminer. Hvad der morede mig meget i de lyse Sommernætter var, at Svalerne havde bygget Rede i den Skorsten ved Frontrummet, og der talte de et kærligt Sprog til deres smaa Unger baade tidlig og sent.

Over Kaminen var der en lang Hylde, som de paa engelsk kalder Mantelpiece. Paa den anbragte vi forskellige smaa

Nipsting og Fotografier, Stueuhret i Midten, og paa Kanten af Hylden anbragte jeg et Stykke Klæde, hvorpaa der var broderet Blomster, saa det tog sig pænt ud i den ellers temmelig rummelige Stue, hvor jeg havde en Sofa og et Bord, en Komode og en Symaskine, en Gyngestol og 3—4

andre Stole. Der var 3 Fag Vinduer; de var jo ogsaa gamle, men Vinduerne dér er til at skyde op paa Midten, og der satte vi et Stykke Moskitonet for, saa at Myggene ikke skulde plage os for galt, thi de er slemme saa nær ved Stranden. Der var tillige en Veranda ved Gangdøren, som var midt paa Huset ned mod Vandet. Huset var bygget næsten solret, saa vi havde Solen fra tidlig Morgen til den gik ned.

Ved den vestre Gavl stod to store Pæretræer, som bar nogle store Stenpærer, der var gode, naar de blev gemt en

Tid. Udfør det østlige Hjørne stod et andet meget smukt Pæretræ. Frugten af det var moden sidst i August, og de var skøre og velsmagende. Det var et dejligt Syn, naar det stod fuldt af modne Frugter. Saa var der Æbletræer rundt om os med dejlige Frugter. Et Blommetræ, som stod paa et Hjørne af den ene Gavl, vilde ikke bære Frugt; det blomstrede hvert Aar, men ingen Blommer. Saa tog jeg mig for at gøde det ved Roden og siden lægge Soden, som jeg fejede af Skorsten og Kakkellovn, ved Roden. Da blev det saa fuldt af dejlige store, sorte Blommer, som det knap kunde bære, og i en voldsom Storm en Dag knækkede en stor Gren fuld af Blommer. Paa samme Maade gravede og gødede jeg ved Æbletræerne bag Huset, og vi fik efterhaanden rigeligt med Frugt. Ved Forsiden af Huset stod de yndigste Slyngrøser, men alt var bare saa forfaldent. Jeg fik dem bundet op ved Vinduerne, og de blomstrede saa nydeligt; det tog sig frydefuldt ud ved de smaa hvide Gardiner, naar de karmoisinrøde Roser tittede ind af Vinduet.

Paa den modsatte Side af Gangdøren var der nogle smaa Træer, som kaldtes Sarons-Roser. De kom ogsaa med deres store, smukke Blomster, der ligner Stokroser. Jeg fik lavet en pæn Have ned foran Huset, hvor min Mand kulegravede Jorden og plantede alle Slags Havesager.

Mr. Butler var en god Mand. Jeg bad ham om at faa lidt Jord til en Have. Han svarede straks: Ja, tag alt, hvad du ønsker, og plant hvad du vil. Han kom tit ned forbi Huset og rundt i Haven og glædede sig ved at se det gro. Saaledes udvidede vi vor Have lige ned mod Vandet, som laa foran os. Min Mand kulegravede og gødede. Meget Gødning maatte der til, thi det var jo næsten Sand altsammen og krævede andre Stoffer for at noget kunde gro der. Det lykkedes godt, naar Sommeren ikke var altfor hed, men

det gav meget Arbejde, og i tørt Vejr maatte vi vande hver Aften. Men vi var meget glade ved vor dejlige Have.

Huset var skrøbeligt, og det vilde regne ned til os. Jeg bad da Mr. Butler om at faa det lidt gjort i Stand. Og han svarede: „Ja, jeg skal sende Onkel John ned til dig; han vil fikse det for dig“.

Som sagt, en skønne Dag kom Onkel John ned og saa, hvad der var at gøre. Han fik saa nogle ny Spaan kørt ned og lidt Materiale, og den gamle Mand, som var mellem 70—80 Aar, gik selv paa Taget og gjorde det i Stand og rettede paa alt det skæve. En anden Mand kom ned og lavede Verandaen i Stand, saa den blev pæn. Jeg malede selv indvendig, og senere fik jeg et Par unge Mænd, som spiste hos os, til at kalke Huset udenpaa. Det var et Træhus, og nu skinnede alt saa pænt i Stedet for som tidligere graat i graat.

Ja, jeg blev selv forbauset ovet, hvad der kan gøres ved en gammel Rønne, naar man har Taalmodighed til at blive ved at udbedre det søndrede. Jeg sagde til min Mand, da vi tog Bolig der: „Ja, her er det da umuligt at leve mer end i Sommer“. Og saa blev vi der 10 Aar! Det vilde jeg ikke have troet, om nogen havde sagt det dengang. Der var dejligt om Sommeren, men om Vinteren var der meget ensomt, særlig naar der var Sne, og der var jo meget langt ned til Færgen, som gaar mellem Tottenville og Perth Amboy, og der vilde jeg gerne i Kirke i vor danske Kirke; men skete det, vi kom for sent til Kirkebaaden, saa gik vi i den biskoppelige Kirke i Tottenville. Det var ogsaa hyggeligt med smuk Sang, men det var jo ikke saa hjemligt, thi det var alt paa engelsk. Dog var det tit, at vi grebes af en inderlig højtidelig Stemning. Jeg husker en Dag, da de sang vor kære, gamle, kendte Tone: Gud Helligaand, i Tro os lær. Og straks, skønt det var andre Ord, grebes vi begge

af en dyb Fællesfølelse, som ikke lader sig sige eller beskrive. Ligeledes kom vi en Søndag ind i Methodistkirken, som ogsaa ligger ved Tottenville og har en stor, smuk Kirkegaard (hvor min Mand hviler). Vi var begge gaaet ind i Kirken, da vi kunde se, vi ikke kunde naa den Baad til Perth Amboy, som vi maatte for at komme i vor egen Kirke. Det var en ret hyggelig Kirke, men ingen Altertavle. Oppe i Koret stod en Del unge Herrer og Damer. De tog vel imod os, og vi blev anvist Siddeplads af Betjenten. Saa istemte et Kor af Ungdom: „Hjem, hjem!“ eller: „Home, Home! Sweet Home!“ Ja, da maa jeg ogsaa sige: hvor blev jeg vemodig glad, og vi kunde ikke undgaa at faa Taa-
rer i Øjnene. — Saaledes kan man jo finde fælles Følelser og sjælelige Strømninger endogsaa der, hvor vi ellers synes at være fremmede. Og hvor er det kært at finde den dybe, sjælelige Harmoni ogsaa der, hvor vi slet ikke har gjort os Tanker om at finde den.

Jeg kom til at elske Amerikanerne i de Aar, vi var der. Jeg har faaet saa megen Deltagelse af dem; de har aldrig vist Kulde og Ligegyldighed. De havde et Spørgsmaal, naar de vidste, der var noget, som var gaaet én imod: What can I do for you? (Hvad kan jeg gøre for dig?), og det var deres Mening at hjælpe, hvor de kunde. De vidste ogsaa nok, vi ikke hørte til den Klasse Folk, som klager, fordi der er lidt i Vejen, men at vi var vante til at hjælpe os selv saa langt vi kunde.

Men Mennesker kan jo undertiden lave Tilværelsen saa broget for hinanden, at det kan være svært at finde Rede i det. Der er saa mange Fristelser, og vi kan komme til at tænke: Mon dog Gud husker paa saadan en ubetydelig Sjæl som dig? — Vi har saa tit, min Mand og jeg, skiftet Ord om, hvad der er det inderste i Kristendommens Væsen. Jeg husker en Aften, vi havde talt om det, før vi gik til Hvile.

Jeg talte i Søvn og drømte, jeg hørte en Røst sige: „Ære og Hæder og Fred skal være over hver Menneskesjæl, som gør det gode!“ Og jeg hørte det saa lydt, saa jeg vaagnede ved det og kaldte paa min Mand og sagde: „Hørte du det ikke?“ „Hvad hørte jeg?“ „Den Røst, der sagde: Ære og Hæder og Fred skal være over Menneskesjæl, som gør det gode!“ „Ja“, sagde han, „det var godt, lille Ven; det er gode Ord“.

Saaledes har jeg tit i Søvn faaet Klarhed over mange dunkle Gaader, saa jeg har takket min Frelser, som har vist os Vejen.

Ja, hvor stormer Ungdomsminderne frem i tusindvis, naar jeg sidder og skriver, alle de lyse Ungdomsdrømme. Jeg synes ogsaa, mange af disse Drømme allerede er gaaet i Opfyldelse. Jeg har været ude i den vide Verden og set saa meget stort og skønt, trods alt det grimme, som hist og her stikker Hovedet frem og gerne vil øde det gode.

Men frisk Mod! Det gode maa dog tilsidst sejre! Saaledes lød det altid i min Sjæl.

EVIGHEDS-LÆNGSEL.

Hvad er det for en Længsel,
Som fylder Sjæl og Sind
I Jordelivets Trængsel
Med Taarer tit paa Kind.
Og Sukkene opstige fra det forpinte Bryst,
Der higer mod Guds Rige, mod Salighedens Kyst.

Vor Fader, du som kender
Hver Længsel i mit Bryst
Og ofte Smerten vender
Til Salighedens Lyst,
Saa Tungen den kan kvæde, det bringer Hjertet Fryd.
Det skaber atter Højtid som Lærkesang i Sky.

Ja tak, du lille Lærke
Fra Moders søde Hjem,
Med Toner milde, stærke,
Jeg endnu mindes dem,
Saa tit i Jubeltoner de for mit Øre lød,
Med stadig Fryd og Glæde jeg ud i Lovsang brød.

Med Tak til Verdens Skaber,
Som alting gjorde godt,
Sin Regn han lader falde
Ud over stort og smaat.
Lad Solens milde Straaler oplive os paany,
Lad Kærligheden blomstre iblandt os her paany.

Skrevet i Perth Amboy, Amerika, 1900.

Vor kære Paul var jo altid vort Fremtidshaab, og særlig har min Mand saa ofte sagt: „Ja, Moder, den kære Dreng skal løse os af, og med Guds Hjælp skal han naa, hvad vi ikke har naaet, men haabet og ønsket“. — Og det skal siges, at vi har haft megen Glæde af ham i vore tit tunge Dage. Naar han kom hjem, var der Liv i Huset; han var ikke ret gammel, da han overlæssede sin Fader med Spørgsmaal, og der var heller ingen større Glæde for Faderen end at kunne besvare dem.

Christensen var en kundskabsrig Mand. Vi havde en meget stor Bogsamling, da vi drog til Amerika, som vi dog maatte sælge en Del af, da Bøger er en tung Vare at flytte med. Blandt andre gode Ting havde han ogsaa en Samling af Pjecer, mellem 3—400 Lejlighedstaler; de var alle ordnede efter Aarstal og Dato.

Det var min Mands inderligste Ønske at faa sin Søn bi-bragt en god Lærdom. Og han fik ham, efter at han havde gaaet i den almindelige Skole, anbragt i St. Marthas Institut i Hoboken i New-York. Det var en temmelig lang Vej for Paul. Han maatte tidlig op om Morgenens og saa et godt Stykke Vej til Stationen, hvorfra Toget løber ned til St. George, hvor han saa kom paa den store Færge til Hoboken, West New-York. Det var tit, jeg følte mig ængstet; han var kun 12 Aar, og der sker saa meget i Storbyen. Hans Fader fulgte ham i daarligt Vejr til Stationen før Dag om Vinteren

og bar hans Bøger og tog det vaade Tøj med sig hjem. De to var inderligt knyttede sammen.

Da Paul var godt inde i Tysk, blev han optaget i en af New-Yorks største Skoler, en meget dyr Skole. En Dr. With, der var Overlærer der, skaffede ham Friplads, og endda kostede det meget, baade Rejse og Bøger, og han maatte jo være pæn i Klæderne, naar han færdedes mellem de rige Amerikanere. Hveranden Dag pressede jeg hans Benklæder, at de kunde se ud som om de var ny, og det var svært for mig at stryge hans Manschetlinned til Tilfredshed, og jeg havde ikke Raad til at lade det vaske og stryge, men gjorde mig Umage, at han ikke skulde staa tilbage for sine Kammerater. Faderen opmuntrede ham til at være flittig i Skolen, ikke at lade sig overfløje af nogen. „Jeg ved, at du har Evner; brug dem“. Paul vandt snart sine Læreres Ven-skab, og han var glad ved at gaa i Skole. Han var en livlig og varmtfølende Dreng, kunde blive opfarende ved at se smaa Børn blive forurettede. Jeg husker ved flere Lejligheder, hvor ængstelig jeg følte mig, naar han saaledes gik i Breschen for en Kammerat. „Slaa her, hvis I har Lyst, og ikke paa den lille“. Saaledes blev han afholdt af sine Kammerater. Men jeg maatte tit bede Gud holde sin Haand over ham i disse iltre Øjeblikke, naar Blodet kom i Kog. Han var min og sin Faders Yndling, og vore Tanker og Ønsker og Bønner fulgte ham, naar han færdedes inde i den store By.

TIL MIN DRENG.

O hør, min egen kære Dreng,
 Som hviled ved mit ømme Hjerte
 Og taalte al den Fryd og Smerte,
 Som Moderhjertet lide maa.
 Af Sorgens bitre, tunge Dage
 En Kalk du tidlig maatte smage,
 Skønt Glæden voksed med dit Liv.

Frimodig og i Tro paa Gud
 Jeg bar dig frem med Bøn og Taarer,
 Skønt ofte bitre Ord, som saarer,
 Jeg mødte paa min trange Vej.
 Men Glæden over dig at eje,
 Den lyste klart paa dunkle Veje,
 Thi Gud den selv gav Skabermagt.

Den Glædens Kraft i dig skal bo,
 Thi den jeg ved har dig han givet,
 Den bar dig frem saa tit i Livet,
 Naar du paa Ærens Kampplads stred.
 Med Foden saaret, Sved paa Panden,
 Og Modet sprudlende til Randen
 Du vendte hjem med Sejerstegn.

Og nu min Yndling er en Mand.
 Saa tit mit Moderhjerter banker
 I mange underlige Tanker
 For dig mit Livs den bedste Frugt.
 O, bøj du kun til Gud dit Øre
 Og stille lyt, saa skal du høre
 De Toner søde dybt i Sjæl.

Din Moder.

Ved mit Arbejde om Dagen sang jeg gerne vore kære Fædrelandssange, som jeg elskede, og som jeg ønskede saa inderligt, at min Søn ogsaa maatte lære. Det Ønske fik jeg ogsaa opfyldt. Hvor tit har det ikke glædet mig, naar jeg hørte hans kære Stemme synge med en saa dyb Følelse de Sange, han havde hørt sin Moder synge.

Kom jeg stundom til at lade et Ord falde, som kunde tyde paa, at jeg ænstedes for, at daarlige Vaner eller Sløvhed og Ligegyldighed skulde faa Indpas i ham, sagde han: „Moder, kender du dig selv, saa kender du ogsaa mig og véd, hvad der boer i mig“. Da tog jeg ham i min Favn, og Taarerne fik frit Løb et Øjeblik.

Paul var selvfølgelig hjemme i Engelsk, havde faaet sin Undervisning i det Sprog; men i vort Hjem har vi aldrig talt andet end Dansk, og Paul forstod at holde de to Sprog fra hinanden. Han havde et meget fint Øre og blev altid ilde berørt, naar han hørte os blande Dansk og Engelsk sammen.

Saa snart han kom ind ad Døren i sit Hjem, sagde han alt paa sit Modersmaal, og naar jeg undertiden sagde: „Aa, tal lidt Engelsk med mig“, sagde han: „Nej, her taler vi Dansk — ude Engelsk“. Saa den Smule Engelsk, jeg kan, har jeg maattet lære mig selv ved at læse lidt Aviser; der kan man hurtig gætte sig til mange Ord. Mit daglige Arbejde har ikke levnet mig Tid til at studere Engelsk, men lidt har jeg alligevel „pikket op“, som man siger, og er meget glad ved, at jeg tildels kan læse og forstaa en Bog. Jeg stred jo ogsaa modigt for at lære at tale det saa godt, at jeg kunde forstaas af Amerikanerne.

Alt, hvad Paul senere skrev paa Engelsk, har jeg ogsaa senere gjort mig Umage for at læse og forstaa, og det er for mig et stort Savn, at der aldrig kommer mere fra hans Pen. Hvor kunde jeg dog gaa og længes og glæde mig til at se, hvad der kom i Bladene fra ham og følge med hans livlige og friske Udvikling, og hvor kunde det glæde mig, naar jeg igennem ham fik nye, friske Tanker. Det var stadig min inderlige Bøn til Gud, at han vilde give ham den Sandheds Aand, som kan klare Livets Gaader.

I Sommeren 1898 blev min Mand syg; han havde faaet godt Arbejde og havde stor Levelyst, og særlig var det vor kære Søn, der stod i Overgangen til at blive en selvstændig Mand, som optog ham. Han havde holdt ham paa de bedste amerikanske Skoler. Dr. With, som viste Paul megen In-

teresse, skaffede ham Adgang til et af de bedste Universiteter, Princetons Universitet, da hans Fader stadig ønskede, han skulde studere. Han tænkte, der maatte blive en god Jurist af ham, da han selv havde gode Anlæg i den Retning. Men Paul havde andre Tanker; hans Fader blev svagere, og Paul var bleven en Sportsmand fra Skolelivet i New-York. Han ejede den lette, rappe Fod og tog saaledes mange smukke Præmier ved alle de Løb, han deltog i, og stadig vendte han hjem med nye Præmier, et Sølvbæger eller en Medaille. Pauls Navn saas stadig i Bladene efter disse „Games“, og hans Navn blev mer og mer bekendt i vide Kredse. Men, da der just Sommeren 1898 skulde være et stort Idrætsstævne i København, ønskede hans Fader, at han skulde tage en Tur hjem til de tre nordiske Lande og se, hvad han kunde præstere i Fodsport. Han tog til København og meldte sig straks ind i Københavns Fodsportsklub og blev optaget, var med baade i Sverrig og Norge og vandt saaledes Dickson-Pokalen fra Sverrig til Københavns Fodsportsklub. Selv fik han en meget smuk Guldmedaille, og i Sverrig vandt han 2 Sølvbægere, hvorpaa der stod: „Værn dit Land“.

I Odense vandt han to Sølvmedailler og ved Kolding „Koldinghus-Pokalen“. Kun har det tit ærgret mig, at de store, smukke Pokaler ikke er ægte Sølv. Jeg synes, det er en Skam, at de skal løbe saa mange Mil, og naar de endelig naar Maalet faa et uægte Klenodie i Haand.

Det var en stræng Sommer for mig. Min Mand blev svagere for hver Dag, og vi længtes begge efter vor kære Søn, at han dog maatte naa hjem før hans Fader skulde gaa bort, hvad vi jo maatte være fortrolig med, da Kræfterne mere og mere var i Aftagen. Endelig fik han skrevet sit sidste Brev til sin Søn; nu længtes han saa stærkt efter ham, at han ønskede, han vilde vende hjem hurtigst muligt. Det Ønske trængte paa stærkere for hver Dag, der gik. Og en-

delig var det en Søndag, jeg husker det saa grant; det var den 10de Oktober. Vejret var stormfuldt og Skyerne jog hurtigt afsted, Bladene raslede af Træerne i Haven, og Søen var i Oprør udenfor vore Vinduer. Min Mands Længsel efter Poul var saa stærk, at han sagde: „Aa, Anne, jeg kan næsten ikke holde ud at vente længer“. Jeg havde læst lidt højt for ham af nogle Blade og rejste mig for at lave lidt Mad; men han sagde: „Kom igen ind til mig“. „Ja, jeg gaar blot efter lidt Vand og Kartofler, saa skal jeg komme og sidde her og skrælle dem. Men“, lagde jeg til, „nu kommer vor kære Paul lige straks, maaske han er nærmere end vi tror“. Og hvad sker? Idet jeg gaar ud af Døren for at hente Vand ved Brønden, kommer min kære Søn løbende lige i mine Arme! Det blev et Øjeblik, som tog Mælet fra os begge; i Taushed omfavnede vi hinanden. Jeg skyndte mig saa ind til min Mand og sagde: „Nu kommer han lige straks, lille Ven, vær nu blot rolig og fattet“. „Aa, kommer han, den kære Dreng, saa kan han maaske hjælpe mig“. Den Glæde, vi følte, er ikke til at beskrive, vi kunde bare sige: „Gud ske Lov, vi har ham igen“.

Det var som min Mand nogle Dage efter dette var lidt mere livlig; han kunde spørge Paul ud om saa mange Ting fra det kære, gamle Danmark, som han selv havde længtes saa inderlig efter at se, men maatte give Afkald paa. Han sagde en Dag: „Aa, bare jeg dog kunde komme hjem, om ogsaa jeg skulde være syg paa Rejsen“. „Nej, kære“, sagde jeg, „det skal du ikke sige. Jeg saa en Mand, da jeg var hjemme i 1895; det var en Svensker, som rejste for at naa sit Fædreland, men det var et sørgeligt Syn, og han døde 8 Dage før vi naaede Land. Der blev saa hamret en Kiste sammen, som han blev lagt i, og saa førtes han i Land ved Gøteborg, men selv saa han ikke Landet. Hvad gør heller det, om vi dør her, vi kan jo hvile ligesaa godt her nede paa Totten-

ville Kirkegaard. Jeg synes der er saa hyggeligt og pænt, og Kirken ligner jo vore danske Kirker“. „Ja“, sagde han, „du har Ret“.

Saadan gik det. Jeg har saa tit bebrejdet mig selv, at jeg ikke fik hans Dødsannonce i Bladene her hjemme, da der jo var mange, som kendte hans Navn, men jeg var saa træt efter alt det, jeg havde gaaet igennem den hele Sommer, saa jeg fik blot skrevet til nogle faa Venner og Slægtninge. Det gør jo mindre til Sagen, om vore Navne glemmes her, blot Gud ikke vil glemme os.

Ja, hvor Christensen elskede Danmark, og tit gjorde det mig ondt, at han ikke blev bragt her hjem i sin mødrende Jord, da hans Ønske derom var saa brændende varmt.

Han døde saa stille og rolig; han vilde gerne hele Tiden have mig hos sig. Naar jeg et Øjeblik var fraværende, kaldte han paa mig og sagde: „Du maa ikke gaa fra mig, lille Anne“. Han laa selv med sin Haand paa sit Hjerte til det slog sit sidste Slag og det sidste Suk lød, saa var alt dødsstille.

Jeg havde anstrengt mig til det yderste under hans lange Sygdom for at passe først ham, saa Hus og Have og Dyrene. Vi havde en 50 Høns og tre Grise, som vi vilde opdrætte og sælge om Efteraaret. Saa havde jeg tillige et Par unge Mennesker, som boede hos os, saa jeg havde rigeligt af Arbejde. Og nu, da jeg stod ved min Mands Dødsleje, saa det svært ud for mig. Jeg maatte tage mig sammen og bede Gud styrke mig, at ikke det hele skulde ramle sammen om mig. Men da fik jeg at føle, at jeg havde med gode Mennesker at gøre, som havde et deltagende Hjerte. De kom til mig og spurgte, hvad de kunde gøre for mig, og sagde: „Sig os, hvad vi kan hjælpe med, og vi vil gøre det“. Mr. Butlers og hans Broder — det var jo i deres Hus, vi

boede — var mageløse. De hjalp mig at bære Byrderne. Jeg tænker stadig paa dem med Kærlighed og Tak.

Jeg blev boende endnu en Maaned efter min Mands Død i det gamle Hus, men da det gik mod Vinteren (min Mand døde den 26de Oktober 1898), saa turde jeg ikke blive ene der, saa nær ved Vandet og fjernt fra Næboer. Saa flyttede jeg atter til Perth Amboy, hvor vi boede de første 7 Aar, og nu blev jeg der 3 Aar. Da blev Hjemlængselen saa stor; jeg blev mer og mer ene. Min Søn maatte jo være ude en Del i New-York, da han vilde vie sine Kræfter til at skrive; han skrev til flere Ugeskrifter og ønskede at gaa Vejen som Journalist. Han udgav sammen med en ung Mand et Blad, som var for de Unge, som drev Sport og Legemsøvelser; det gik et Aarstid, men maatte opgives paa Grund af Penge-mangel. Saa begyndte han et Blad selv i Perth Amboy; der var en Ven af ham, som støttede ham. Bladet hed „The Observer“, og det gik ogsaa en lille Tid; men han fik en Hjælper, og saa blev Indtægterne for smaa, naar de skulde deles, og saa bestemte han sig til at slaa fra.

Han skrev saa nogle smaa Fortællinger, som han kaldte „The narrow Path“ (Den smalle Sti), som han fik trykt, og der var flere af hans Venner, som interesserede sig for den ejendommelige Maade, som han skrev paa; det var fuldt ud hans egen.

Der var en stor Kritiker i New-York, som opfordrede ham til endelig ikke at lægge Pennen til Side, da han absolut vilde have en stor Fremtid for sig. Men han maatte lide og døje en Del for at vinde frem, som saa mange har maattet før ham.

Det var svært for mig at skulle skilles fra ham og rejse ene tilbage til Danmark. Men han ønskede at sidde ene og læse og skrive, og jeg bestemte mig saaledes til at rejse

hjem. Han lejede sig et lille Værelse i New-York midt i Byen, hvor det stærkeste Liv pulserede.

Det var en bevæget Tid for mig atter at skulle rives op fra det Liv, jeg nu i 20 Aar havde levet her i det store, frie Land, hvor der var saa mange og saa meget, jeg var kommet til at elske, og det var atter en Livskamp for mig, som kostede mig mange søvnløse Nætter, hvor jeg lagde mine Sorger frem for Gud og bad ham, at han vilde lægge det tilrette for mig som det var bedst.

Jeg skrev saa en Dag hjem til en Ungdomsveninde fra Højskolen i Vesterskerninge, Karen Jørgensen, som nu har Højskolehjemmet i Odense, om jeg ikke kunde komme og bo hos hende og gøre Gavn for mit Ophoid, da jeg ikke kunde give noget andet Vederlag. Hun skrev saa tilbage, at det kunde jeg godt, hun havde just Brug for mig.

Og nu blev saa Rejsen bestemt. Jeg tog med det første Skib, som skulde afgaa. Den 6te Juli 1900 rejste jeg fra New-York til København.

Den sidste Aften i min Lejlighed i Perth Amboy kunde let være blevet skæbnsvanger. Det var nemlig meget varmt i de Juli-Dage, og jeg tog derfor et Bad, efter at jeg var færdig med Indpakning og var meget træt. Da jeg gaar fra Badet ind i Stuen, hvor min Søn havde staaet og slaaget Kasser og Kufferter til, ligger der et Brædt saaledes, at to Søm vender med Spidsen opad. Jeg løber i Halvmørke ind efter mit Tøj og kommer til at træde paa de to Søm, saa de gik lige ind under min Fod. Jeg udstødte et „Gud hjælpe mig“ og løber straks til Vandhanen og fik Benet vasket ud. Jeg vedblev at trykke det ud, tog saa rent Linned og Karlsalve paa og forbandt det, gik saa til Ro, men sov na-

turligvis kun meget lidt, stod op tidlig næste Morgen og fik et varmt Fodbad hos min Værtinde, Mrs. Osmansen, som hjalp mig saa godt hun kunde, og saa tog vi afsted til New-York. Det var svært at staa paa Foden den lange Ventetid, som der er, før vi faar Lov at gaa ombord.

Da jeg endelig naaede saa vidt, var jeg saa dødtræt, at jeg næppe kunde holde mig oppe, men vilde nødig lade min Søn vide, hvor træt jeg var, og blev ogsaa staaende saa længe jeg kunde se et Glimt af ham, da Skibet gled ud.

Her stod jeg saa paa Skibet. Min Mand hvilede paa Tottenwille Kirkegaard, og nu skulde jeg lade min eneste, kære Søn tilbage i det store New York, som gemte saa meget, baade ondt og godt, og mange Farer og Fristelser for de Unge. Jeg maatte som saa tit før lægge alt i Gud Faders almægtige Haand, vis paa, at han vilde bevare Paul, — hvor skulde jeg ellers holde det ud?

Da det sidste Glimt af ham var forsvundet, gik jeg ned og fandt min Køje; der var en god Mand, som havde sørget faderlig for mig, idet han havde købt mig en 1ste Klasses Billet, men da jeg kom for at tage Køjen i Besiddelse, var den allerede optaget. Jeg havde Nr. 4, og da jeg sagde, at det var min, blev der sagt, om jeg ikke vilde tage den ved Siden sammen med en amerikansk Dame, som skulde til København, og den, som havde faaet min Plads, var en Dame med et lille Barn, som helst vilde være ene. Jeg gik straks ind derpaa, og min Rejsefælle var ogsaa godt tilfreds, da jeg nok kunde tale lidt Engelsk med hende, og vi havde en meget god Rejse over Oceanet. Der var jo mange Bekvemmeligheder, som ikke findes paa 3die Klasse, og jeg kom godt til Kræfter efter at have sejlet et Par Dage. Jeg opholdt mig den meste Tid paa Dækket, og naar vi havde stille Vejr og Solen skinnede hen over den store Vandflade, var det henrivende storslaaet at sidde og nyde den rene Søluft.

Der kunde være mange smaa Begivenheder at fortælle, men dem vil jeg ikke opholde mig ved. Vi naaede København den 20de Juli, og nu stod jeg altsaa atter ene med alle mine Ejendele, som kun bestod i nogle Kufferter og Kasser, 6 i Tallet. Jeg fik en Regning paa Overvægt af 7 Dollars, som jeg altsaa maatte klare, og saa hen at faa fat i en Drager, som kunde bringe mit Tøj paa Banegaarden. Men ak, jeg havde endnu en sidste Akt, som skulde gennemgaas; det var at skulle paa Toldkammeret. Det varede flere Timer at faa det ordnet, og hvor var det trættende og besværligt. Der staaer de hensynsløst og hamrer paa Kufferter og Kasser og slaar det baade sønder og sammen. Da de havde maset mig de 3, bad jeg, om de dog endelig vilde skaane mig de de 3 sidste, da jeg kunde forsikre, at der intet nyt fandtes i dem, da jeg kun rejste hjem med mine brugte Sager for at leve mine sidste Aar i mit gamle Danmark. Saa tog de Hensyn og skrev „Berigtiget“ paa dem, og jeg blev endelig færdig. Men de havde slaaet saa haardt paa Kufferterne, at Laasene var sprængte, saa jeg maatte binde dem med Reb. Drageren hjalp mig med det; han bragte Tøjet paa Banegaarden paa en Trækvogn, og han asede, saa Sveden haglede af ham. Da jeg spurgte, hvad det kostede, svarede han: 6 Kroner. Nu, tænkte jeg, det var ganske godt tjent paa nogle faa Timer; jeg gav ham en Øl tillige og sagde Tak for Hjælpen.

Jeg gik nu for at søge mig et Logis for Natten, og næste Dag gik Turen til Odense. Jeg glædede mig til atter at se de kære, kendte Egne, hvor jeg havde levet saa mange Aar. Men hvor forandrede var nu ikke mine Forhold. „Altid ene, ene“, lød det inden i mig, og derfor var det godt, at jeg fandt Højskolehjemmet. Der fik jeg hos Karen Jørgensen, som modtog mig med Venlighed, et lille Værelse, som jeg maatte bebo. Her maatte jeg se at finde mig hjemme saa godt jeg

kunde, med alle mine Savn og Længsler og mange andre Oplevelser. Jeg skal ikke nægte, at det ofte faldt tungt for mig at finde mig tilrette; men naar jeg talte med min Gud, som fører sine Børn saa underlig iblandt, saa fandt atter Sjælen Hvile.

Jeg har nu gaaet her og deltaget i det huslige Arbejde og Syning i mange Aar, og maa være taknemlig for det Hjem, jeg her har og saadan som alt er falden ud for mig. Jeg har funden mange kære Venner, siden jeg kom hjem. Og hvor elsker jeg mit kære Fædreland!

Min Søn skrev jeg stadig til og modtog ogsaa stadig Brev fra ham igen. Han maatte føre en haard Kamp, før han naaede at faa sin anden Bog færdig, som han kaldte: „The Son of Magnus“. Han sagde engang, da jeg spurgte, hvordan han klarede sig: „Det gaar helt godt, for naar jeg først har sultet et Par Dage, saa føler jeg mig saa let, og jeg kan godt taale det“. — En Dag, fortalte han, kom der en god Ven, en Amerikaner, til ham og sagde: „Hør, Paul, hvad fejler du?“ „Jeg fejler ingen Ting“. „Jo vist gør du saa. Tag Tøj paa og gaa med mig i Byen“. — Som sagt, saa gjort. Vennen tog ham med ind paa en Restauration og gav ham en god Frokost, og da han forlod ham, gav han ham 3 Dollars og sagde: „Naar du mangler noget, kom saa til mig, du maa ikke sulte dig selv“. — Omsider fik han sit Manuskript færdigt og solgte det til en Forlægger for 500 Dollars. Saa var den største Nød ovre. Da modtog jeg et Brev, hvori han meddelte mig, at han vilde tage en Tur hjem til Danmark. Og hvor blev jeg glad. Han vilde betale sin Gæld og saa ekvipere sig og tage hjem en lille Tur og gøre sig bekendt med den danske Literatur og Landets Seværdigheder.

Den 26de Oktober, hans Faders Dødsdag, var jeg her paa Odense Banegaard for at tage imod ham, og min Lykke

kan ikke beskrives, da han traadte ud af Kupeen og jeg atter sluttede ham i min Favn.

Paul boede saa paa Højskolehjemmet en Tid; Karen Jørgensen var saa gæstfri og god ogsaa mod ham, som jeg aldrig skal glemme. Han boede siden hen i Brønshøj og var en Tur i Berlin. Men hans Hu stod atter til Amerika, og efter $2\frac{1}{2}$ Aars Forløb drog han derover igen, og saa var jeg atter ene tilbage.

Han blev vel modtaget af sine Venner og Bekendte, og den dygtige og ansete Dr. With, hans tidligere Lærer, gav ham en Plads som Lærer ved en ny, smuk Skole i Philadelphia. Men efter $1\frac{1}{2}$ Aarstid gik han atter til sine Selvstudier og skrev saa sine Artikler til de amerikanske Uge- og Maanedsmagasiner og fik dem godt betalt og rosende omtalt.

I 1905 tog han som Korrespondent til Rusland under Krigen og stansede i Finland, hvor han traf Tavastjernes Enke Gabrielle, med hvem han giftede sig. Og om Efteraaret rejste de begge til Amerika og bosatte sig i New-York. Han fortsatte sin Skribentvirksomhed, og de var begge lykkelige.

Men min Paul havde været for haard mod sig selv, og efter et kort, men lykkeligt Ægteskab døde han efter en Blindtarms-Operation.

Jeg havde en Anelse om, at han var syg, da jeg modtog Telegram om, at han var død. Det er jo vidunderligt med de sjælelige Kræfter overfor dem, der staar os nær, hvor de usynlige Baand kan binde saa fast og fint, at man kan faa Bud paa saa mange Miles Afstand som fra New-York og her til Odense, og dog er det saa.

Jeg sad i Læsestuen ved mit Sytøj, og mine Tanker var jo som sædvanlig hos ham, da det var længere end det plejede, at jeg ikke havde hørt fra dem. Da, ja da kom der

som en vidunderlig Følelse over mig, som om en usynlig Arm tog om mig, og det gik mig ind dybt i min Sjæl. Jeg gik stille op paa mit lille Værelse, kastede mig ned paa mine Knæ og sagde: „O Gud! tager du ham bort fra mig“, og Taarerne fik frit Løb og jeg gav ham i Guds Haand.

Jeg maatte nu vente, til jeg fik hørt fra dem. Næste Dags Morgen, da jeg gik ud af mit Værelse, kommer en Mand med et Telegram, og det var netop Dødsbudet. — Det isnede igennem hver en Nerve, og mine bange Anelser blev til Visheden. Han var altsaa gaaet bort og havde sendt sit sidste Farvel til sin Moder; han laa med mit sidste Brev paa sit Bryst, da han var sovet ind, død efter en Blindtarms-Operation den 6te Dag, da han just havde følt sig bedre og havde glædet sig til at genvinde Helsen og Helbred igen.

Hans Hustru var gaaet fra ham for at skrive et Brev til mig og lade mig vide, hvor syg han havde været, men at han nu var i Bedring, og da hun to Timer efter vendte tilbage, var han død. Det var haardt for os begge og vemodigt, at han i saa ung en Alder skulde gaa bort. Men Guds Veje er uransagelige.

Jeg kunde kun sige Tak for at have beholdt ham saa længe; han var fyldt sit 28de Aar. Men at jeg aldrig mer her i Livet skulde gense hans kære Skikkelse, det var haardt at tænke paa, Og dog værst for hende, som elskede ham, hans kære Hustru Gabrielle.

Nu er der gaaet 6 Aar, siden han gik bort, og meget er oplevet siden. Nu er min Livsaften nær, Tiden er for Haanden, da jeg ogsaa skal forlade dette Liv, som har været rigt baade paa Sorg og Glæde. Saa siger jeg dog Gud Tak, som har bevaret mig igennem det alt og holdt mig oppe.

Og dernæst Tak til de kære Mennesker, som har givet mig et venligt Ord og rakt mig en kærlig Haand. Jeg har fundet kære Venner overalt, og jeg kan ikke leve dem foruden.

Jeg er nu den sidstlevende af mine 12 Søskende. Jeg var den 12te af min Faders Børn, den, der har været længst ude i Verden og baaret min Del af Livets Besværligheder, men altid takkende Gud, som giver Kraften og gav mig at se mest paa den lyse Side af Livet, med Haab om en god Udgang og at det gode altid maa være den stærkeste Magt.
